

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

Jaarrapport 2021

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

E-mail: PensioenfondsAveryDennison@achmea.nl

Telefoon: (013) 462 35 74

Internetsite: www.pensioenfondsaverydennison.nl

KvK-nummer: 41166415

INHOUDSOPGAVE

Pagina

BESTUURSVERSLAG

A	Voorwoord	4
B	Verslag van het bestuur	6
	Kerncijfers	7
	Karakteristieken van het fonds	9
	Bestuur	15
	Pensioenparagraaf	31
	Vermogensbeheer en vermogenspositie	34
	Financiële positie	39
	Risicoparagraaf	41
	Verwacht en gepland voor 2022	46
C	Oordeel van het Verantwoordingsorgaan	48
D	Verslag van de visitatiecommissie	53

JAARREKENING

1	Balans per 31 december	56
2	Staat van baten en lasten	57
3	Kasstroomoverzicht	58
4	Algemene toelichting	59
5	Toelichting op de balans	67
6	Toelichting op de staat van baten en lasten	83

OVERIGE GEGEVENS

1	Statutaire verdeling van het resultaat	92
2	Actuariële verklaring	93
3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	95

BIJLAGEN

1	Verloopstaat deelnemers	99

A VOORWOORD

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarrapport 2021 van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison (het fonds).

In dit jaarverslag geven wij u een beeld van de ontwikkelingen gedurende 2021 en de financiële positie eind 2021 van het fonds. Ook blikken we kort vooruit naar de gebeurtenissen in 2022.

Financiële positie

Per 31 december 2020 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 115,9%. Dit was hoger dan de op dat moment vereiste dekkingsgraad van 115,2%, zodat het fonds geen herstelplan in hoofde te dienen. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 is 130,4%. Deze relatief forse stijging van de beleidsdekkingsgraad in 2021 is onder meer het gevolg van de positieve beleggingsresultaten en de gestegen markttrente. De gestegen markttrente heeft gezorgd voor een daling van de technische voorzieningen. Dit jaar hebben we, in overeenstemming met onze ambitie, per 1 januari 2022 volledige toeslagen kunnen toekennen. De toegekende toeslag voor de actieve deelnemers, gepensioneerden en gewezen deelnemers was 3,28%. De gemiste toeslagen worden door het bestuur bijgehouden. Het bestuur zag dat er ook mogelijkheden waren om een klein deel van de gemiste toeslagen alsnog toe te kennen. De inhaaltoeslag per 1 januari 2022 was 0,67%. Dit kwam bovenop de toeslag van 3,28%. Deze toeslagverlening zorgde voor een verhoging van de technische voorzieningen per 31 december 2021.

Vermogensbeheer en risicomanagement

In 2021 heeft het fonds gezamenlijk met de fiduciair beheerder conform het opgestelde jaarplan de beleggingscyclus verder doorlopen. De nadruk lag daarbij op de Asset Liability Management (ALM) studie en het vaststellen van een reeks van beleidsdocumenten ten behoeve van een (nieuw) strategisch beleggingsbeleid document. Op basis van de ALM-studie is besloten het risicoprofiel van de beleggingen niet te wijzigen. Verder zijn met de fiduciair beheerder nieuwe afspraken over de dienstverlening gemaakt.

Ook op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen heeft het bestuur verdere stappen gezet. In 2021 heeft het bestuur het thema klimaatverandering nader geconcretiseerd. Het bestuur heeft de keuze gemaakt om een CO₂-reductiedoelstelling in de aandelenportefeuille te verankeren en hiervoor gebruik te maken van een klimaatbenchmark. Daarnaast heeft het bestuur zich gericht op het verder professionaliseren van het risicomanagement.

Pensioenregeling en communicatie

Op 30 maart 2022 is de uitwerking van het Pensioenakkoord in de Wet toekomst pensioenen (Wtp) door minister Carola Schouten (Pensioenen) aan de Tweede Kamer aangeboden voor behandeling. De behandeling in Tweede Kamer wordt medio 2022 verwacht.

Tezamen met sociale partners is het bestuur in 2021 begonnen zich te oriënteren op de gevolgen voor de pensioenregeling en het pensioenfonds. In 2021 is voorts een marktverkenning uitgevoerd teneinde een geschikte dienstverlener te vinden voor het uitvoeren van een periodiek deelnemersonderzoek en is een geschikte partij gecontracteerd. Het onderzoek heeft eind 2021 / begin 2022 plaatsgevonden. Het bestuur heeft de resultaten in februari 2022 besproken.

Naast bovengenoemde onderwerpen zijn er in 2021 uiteraard nog veel meer thema's aan de orde geweest. Deze vindt u terug in het bestuursverslag. Namens het bestuur bedank ik de leden van het verantwoordingsorgaan, de visitatiecommissie en de adviseurs van het fonds voor de bijdrage die zij in 2021 hebben geleverd aan het goed functioneren van het fonds.

Huib van Gijn
Voorzitter

B VERSLAG VAN HET BESTUUR

KERNCIJFERS

	2021	2020	2019	2018	2017
Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden					
Deelnemers	447	421	437	426	407
Gewezen deelnemers	1.093	1.076	1.061	1.049	1.041
Pensioengerechtigden	665	660	644	620	614
	<u>2.205</u>	<u>2.157</u>	<u>2.142</u>	<u>2.095</u>	<u>2.062</u>

Premiebijdragen, saldo overdrachten van rechten, pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (x €1.000)

Premiebijdragen van werkgever, werknemers	9.476	8.358	7.420	7.147	6.558
Koopsom werkgever	-	108	13	-	-
Kostendeekkende premie	12.727	10.577	8.754	7.875	8.037
Gedempte toetspremie	6.754	6.149	6.296	5.453	6.366
Saldo waardeoverdrachten	62	148	599	80	-561
Pensioenuitkeringen	8.822	8.752	8.436	8.148	7.939
Pensioenuitvoeringskosten	824	736	936	705	656

Technische voorzieningen, stichtingskapitaal en reserves, vermogen (x €1.000) en dekkingsgraad (%)

Technische voorzieningen	392.668	407.219	365.084	315.907	306.250
Reserves	127.982	92.112	70.998	37.982	56.434
Belegd vermogen:					
Beleggingen	519.002	499.290	436.293	353.961	362.149
Overige activa	997	2.506	277	367	919
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	659	552	334	295	265
Saldo overige vorderingen en schulden	-8	-3.017	-822	-734	-649
Totaal vermogen	<u>520.650</u>	<u>499.331</u>	<u>436.082</u>	<u>353.889</u>	<u>362.684</u>
Actuele dekkingsgraad	132,6	122,6	119,4	112,0	118,4
Beleidsdekkingsgraad	130,4	115,9	116,4	117,9	115,7
Vereiste dekkingsgraad	116,4	115,2	115,5	115,1	115,9
Premiedekingsgraad	84,4	91,4	96,3	104,5	93,8

Verdeling beleggingsportefeuille voor risico fonds (x €1.000)

Vastgoedbeleggingen	63.040	47.583	45.373	33.677	31.135
Aandelen	170.064	166.624	142.176	94.324	124.960
Vastrentende waarden	270.854	271.168	237.040	200.645	187.965
Overige beleggingen	15.044	13.915	11.704	25.315	18.089
Totaal beleggingen activa	<u>519.002</u>	<u>499.290</u>	<u>436.293</u>	<u>353.961</u>	<u>362.149</u>

	2021	2020	2019	2018	2017
Beleggingsopbrengsten en kosten vermogensbeheer risico fonds (x €1.000)					
Directe beleggingsopbrengsten	3.320	4.593	3.081	2.834	1.316
Indirecte beleggingsopbrengsten	18.899	60.398	81.322	-8.669	15.036
Kosten van vermogensbeheer*	-716	-628	-530	-1.031	-1.623
	<u>21.503</u>	<u>64.363</u>	<u>83.873</u>	<u>-6.866</u>	<u>14.729</u>

* Het betreft hier de vermogensbeheerkosten die rechtstreeks bij het fonds in rekening zijn gebracht, dus exclusief de kosten binnen beleggingsfondsen zijn afgerekend. Deze zijn verwerkt in de indirecte beleggingsresultaten. Zie hiervoor ook het hoofdstuk Uitvoeringskosten vanaf pagina 22 en de toelichting op de beleggingsresultaten in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Beleggingsrendement voor risico fonds (%)

Totaal rendement	4,4	14,9	23,8	-1,8	4,4

Kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen

Beheerkosten	0,28	0,28	0,28	0,38	0,58
Transactiekosten	0,10	0,16	0,10	0,10	0,11
	<u>0,38</u>	<u>0,44</u>	<u>0,38</u>	<u>0,48</u>	<u>0,69</u>

Uitvoeringskosten per deelnemer (x €1)

Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer	741	681	866	674	643

Toeslagverlening (in %)

	01-01-2022 *	01-01-2021	01-01-2020	01-01-2019	01-01-2018
Deelnemers	3,95	1,31	1,70	1,42	0,79
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	3,95	0,48	0,90	1,06	0,47

* inclusief inhaalindexatie van 0,68%

KARAKTERISTIEKEN VAN HET FONDS

Profiel

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison (hierna het fonds), statutair gevestigd te Oegstgeest, voert de pensioenregeling uit voor de werknemers van Avery Dennison Materials Nederland B.V., Avery Dennison B.V., Avery Dennison Materials Europe B.V., Avery Dennison Netherlands Investment II B.V. en Avery Dennison Treasury Management B.V. en Paxar B.V.

In Nederland heeft Avery Dennison vestigingen in Leiden, Oegstgeest en Alphen a/d Rijn. Alle werknemers van de werkmaatschappijen Avery Dennison Materials Nederland B.V., Avery Dennison B.V., Avery Dennison Materials Europe B.V., Avery Dennison Netherlands Investment II B.V. en Avery Dennison Treasury Management B.V. en Paxar B.V. zijn deelnemer aan de pensioenregeling van het fonds.

De pensioenovereenkomst die bij het fonds is ondergebracht is een uitkeringsovereenkomst (middelloonregeling). De pensioentoezegging wordt in eigen beheer uitgevoerd. De administratie en het vermogensbeheer zijn uitbesteed aan externe partijen.

Het fonds heeft zich tot doel gesteld het uitkeren of doen uitkeren van pensioenen aan de deelnemers en hun nabestaanden, in de gevallen en onder de voorwaarden als zijn geregeld in het pensioenreglement.

Het bestuur van het fonds streeft als eindverantwoordelijk uitvoerder van de door de werkgever en werknemers overeengekomen pensioenregeling naar een optimale kwaliteit, zorgvuldigheid en openheid met betrekking tot die uitvoering.

Het fonds oefent geen nevenactiviteiten uit.

Mission statement van het fonds

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison wil een zorgvuldige invulling geven aan de pensioenovereenkomst die de werkgever heeft afgesloten met haar (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient professioneel, klantvriendelijk en zo efficiënt mogelijk te geschieden. De doelstelling is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken. Daartoe belegt het de toevertrouwde middelen op een verantwoorde wijze met een passend risicoprofiel.

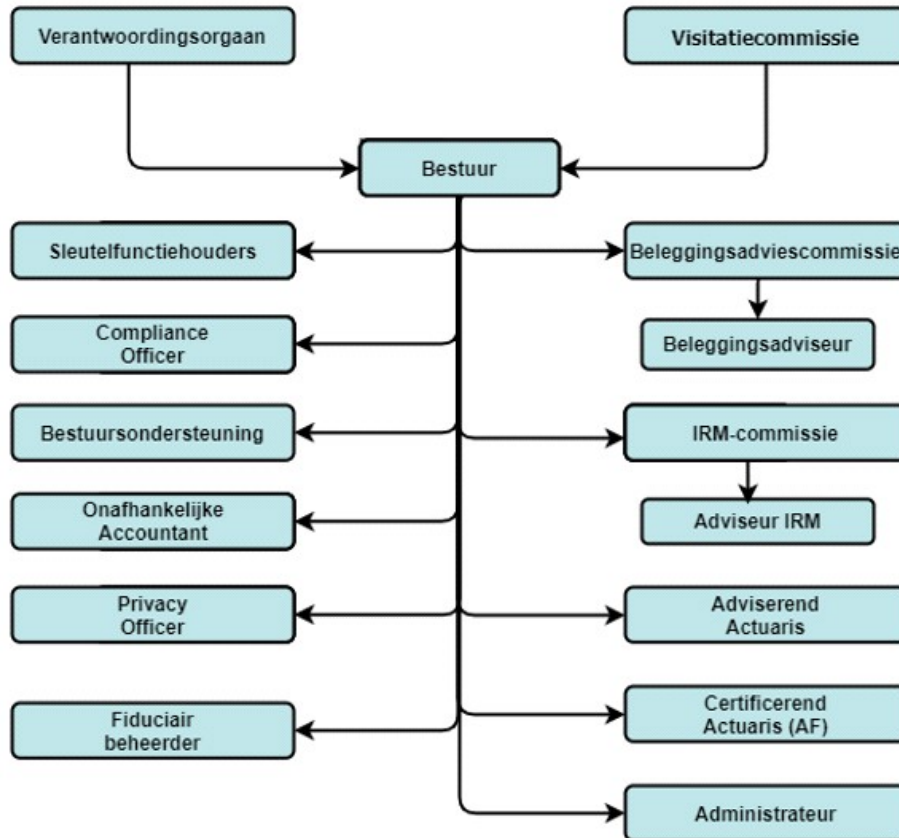
Stichting Pensioenfonds Avery Dennison baseert haar bestaansrecht op de visie dat een collectief en solidair systeem van pensioenvoorziening een beter resultaat oplevert dan een individueel systeem. Door de kosten van de pensioenuitvoering collectief te dragen en de risico's solidair te delen op basis van een evenwichtige belangenafweging, wordt tegemoet gekomen aan de wens een zo zeker en hoog mogelijk pensioen voor alle deelnemers over de lange termijn mogelijk te maken. Daarbij vormen openheid, transparantie en de bereidheid om verantwoording af te leggen de basis van vertrouwen in het fonds.

De pensioensector is nog steeds erg in beweging en dat zorgt voor onzekerheid. De uitdaging daarbij is om te voldoen aan de verwachtingen van alle belanghebbenden. Het bestuur is zich bewust van de uitdagingen die het als ondernemingspensioenfonds te wachten staat en staat ervoor om hier open en proactief mee om te gaan.

Organisatie van het fonds

Verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden

In het vervolg van dit hoofdstuk beschrijven wij de huidige organisatie van ons fonds, inclusief externe partijen, aan de hand van het onderstaande schema:

Bestuur

Het bestuur van het fonds is paritair samengesteld en bestaat uit zes leden. De helft van de bestuursleden wordt voorgedragen door de werkgever. Twee leden van het bestuur worden gekozen door de deelnemers uit de (gewezen) deelnemers. Eén bestuurslid wordt gekozen door de pensioengerechtigden. De leden die door de werkgever worden voorgedragen hebben voor onbepaalde tijd zitting in het bestuur. Van de bestuursleden namens de deelnemers en pensioengerechtigden treedt ieder jaar een lid in een nader vastgestelde volgorde af. Het aftredende bestuurslid kan zich echter terstond herkiesbaar stellen.

Het bestuur wordt terzijde gestaan door een beleggingsadviescommissie en een IRM-commissie.

Commissies

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie vergadert in beginsel vier keer per jaar. Daarnaast vinden er zo nodig extra vergaderingen plaats. De beleggingsadviescommissie geeft advies aan het bestuur over het beleggingsbeleid en bereidt bestuursbesluiten voor. De beleggingsadviescommissie voert ieder kwartaal overleg met de fiduciair beheerder, toetst de resultaten, monitort de risico's en adviseert het bestuur over het te voeren beleggingsbeleid, alsmede over de verrichtingen van de fiduciair beheerder (en vermogensbeheerders welke niet door de fiduciair beheerder zijn aangesteld). De beleggingsadviescommissie bereidt voorts het beleggingsplan en de evaluatie van de fiduciair beheerder voor.

In elke vergadering van de beleggingsadviescommissie rapporteert de fiduciair beheerder schriftelijk en/of mondeling over de beleggingen, de behaalde resultaten ten opzichte van de norm en de toekomstvisie. De beleggingsadviescommissie wordt in haar taken bijgestaan door een externe beleggingsadviseur.

IRM-commissie

De IRM-commissie heeft tot taak om het bestuur en de andere commissies te adviseren over het doorlopen van de stadia in de risicomanagementcyclus. Daarnaast wordt de kwaliteit van de uitvoering van taken door het bestuur en de commissies getoetst.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO) over beleid, uitvoering beleid en naleving van de Code Pensioenfondsen. De inrichting is zodanig dat iedere geleding evenveel stemmen heeft. Het VO geeft jaarlijks een algemeen oordeel over het handelen van het bestuur aan de hand van het concept bestuursverslag, de conceptjaarrekening en andere relevante informatie, waaronder, indien van toepassing, de bevindingen van het intern toezichtorgaan, het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar en de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben. Tevens is het bestuur verplicht om voorgenomen besluitvorming met betrekking tot een aantal onderwerpen voor advies aan het VO voor te leggen.

Op 29 april 2022 en 31 mei 2022 hebben het VO en het bestuur overleg gevoerd waarin het bestuur verantwoording heeft afgelegd over het door haar gevoerde beleid in 2021 alsmede over de beleidsvoornemens voor de toekomst. Naar aanleiding van dit overleg en op basis van de documenten die het VO ontvangen heeft, heeft het VO zich een oordeel gevormd over het gevoerde beleid in 2021. Het verslag van het VO en een korte reactie van het bestuur zijn opgenomen in dit bestuursverslag.

Intern Toezicht

Voor de inrichting van het Intern toezicht heeft het bestuur gekozen voor intern toezicht door een visitatiecommissie. Deze commissie bestaat uit ten minste drie leden die door het bestuur worden benoemd. Leden van de visitatiecommissie hebben geen verdere banden met het fonds of de aangesloten ondernemingen. De visitatiecommissie dient als collectief te beschikken over een deskundigheid die ten minste vergelijkbaar is met de deskundigheid die door De Nederlandsche Bank (DNB) wordt verlangd van het bestuur.

De visitatiecommissie heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Dat laatste houdt in dat beoordeeld wordt of er een evenwichtige belangenafweging is geweest. De visitatiecommissie vervult zijn toezichttaak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het fonds.

In het verslagjaar heeft visitatie plaatsgevonden, waarover later in dit bestuursverslag wordt gerapporteerd.

Sleutelfuncties

Op basis van artikel 143a van de Pensioenwet heeft het fonds vanaf 2019 een drietal sleutelfuncties ingericht:

- 1) de risicobeheerfunctie;
- 2) de actuariële functie;
- 3) de interne auditfunctie.

Verderop in dit bestuursverslag verstrekt het bestuur informatie over de wijze waarop het fonds de sleutelfuncties heeft ingevuld na goedkeuring door DNB in 2021.

Externe deskundigen

Het fonds maakt gebruik van de diensten van externe deskundigen. De adviserend actuaire is aanwezig bij elke bestuursvergadering met actuariële onderwerpen om het bestuur te adviseren. Het bestuur wordt in de vergaderingen tevens bijgestaan door een bestuursadviseur van Achmea Pensioenservices. De certificerend actuaire beoordeelt jaarlijks de financiële positie van het fonds en geeft een actuariële verklaring af. De externe onafhankelijke accountant controleert de jaarrekening en de verslagstaten ten behoeve van DNB. Hij rapporteert aan het bestuur in de vorm van een controleverklaring bij de jaarrekening en een accountantsverslag. Hierin wordt melding gemaakt van eventuele opmerkingen en aanbevelingen omtrent de administratieve organisatie en interne controle van ons fonds. De externe beleggingsadviseur beoordeelt op onafhankelijke wijze de uitvoering van het beleggingsbeleid en de behaalde beleggingsresultaten en ondersteunt de beleggingsadviescommissie in het uitoefenen van countervailing power op de adviezen van de fiduciair beheerder.

Het bestuur wordt daarnaast bijgestaan door MCW Consult (bestuursondersteuning/management).

Nevenfuncties bestuursleden

H.N. van Gijn: Penningmeester Stichting Trimhockey Aerdenhout

F.W.M. Steeman: Bestuurslid Stichting REMEDI Redistributie Medische Instrumenten

E.C. Megchelse: Lid belanghebbendenorgaan kring J De Nationale APF

J.J. Splinter: Penningmeester lokale Zonnebloem afdeling Ridderveld Alphen aan den Rijn

Beloningsbeleid

Bestuurs-, commissie en VO-leden

Bestuurs-, commissie en VO-leden die in dienst zijn van de aangesloten werkgevers, ontvangen geen beloning vanuit het fonds. De werkgevers belasten geen kosten door aan het fonds voor de werktijd die deze leden aan het fonds besteden. Zij worden geacht hun lidmaatschap van het bestuur, de commissie dan wel het VO te combineren met hun functie bij de werkgever.

Voor bestuursleden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers, geldt dat ze naar keuze een vergoeding ontvangen voor gemaakte reis- en onkosten of een jaarlijkse vergoeding conform de Wettelijke regeling Onkostenvergoeding Vrijwilligerswerk. Voor commissie- en VO-leden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers geldt dat zij een vergoeding krijgen voor gemaakte reis- en onkosten.

Leden visitatiecommissie

De leden van de visitatiecommissie ontvangen voor het uitvoeren van de visitatie een met hen voor de opdracht overeengekomen marktconforme vergoeding.

Externe partijen

Het fonds heeft de pensioenadministratie en het vermogensbeheer uitbesteed. Het beloningsbeleid van partijen aan wie deze taken zijn uitbesteed is een vast onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van een uitbestedingsovereenkomst alsmede van periodieke evaluaties.

Personalia

Bestuur

Stand van zaken per 31 december 2021:

Leden bestuur benoemd door de werkgever:

H.N. van Gijn, voorzitter

E. Voskuilen

J.J. Splinter (*per 11 mei 2022 vervangen door R.J. Tolk)

Leden bestuur namens de deelnemers:

F.W.M. Steeman, secretaris

E.C. Megchelse

J. van Klaveren (*per 15 februari 2022 vervangen door H.L. Ewalds)

Beleggingsadviescommissie

F.W.M. Steeman, voorzitter

H.N. van Gijn

IRM-commissie

E. Voskuilen, voorzitter

E.C. Megchelse

R.J. Tolk (extern lid, werkzaam bij de werkgever)

L. Rebel (adviseur van de commissie)

Verantwoordingsorgaan

Namens werkgevers: R. de Koning, voorzitter (*per 6 september 2021 de vervanger van C. van Deuren)

Namens werknemer: S. van Heijningen (*per 14 juni 2021 de vervanger van S.J. Aelberts)

Namens pensioengerechtigden: B. Roelofs (*per 8 november 2021 de vervanger van G. Tent)

Compliance officer

E. Alper

Privacy officer

L. van den Hoven

Onafhankelijke accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. te Amsterdam

Actuaris

Adviserend: Mercer (Nederland) B.V. te Amstelveen

Certificerend: Mercer (Nederland) B.V. te Amstelveen

Pensioenadministrateur

Achmea Pensioenservices N.V. te Zeist

Fiduciair beheerder (alsmede risico-, compliance- en performancerapportages)

NN Investment Partners B.V. te Den Haag

Consultant Vermogensbeheer

Van Tongeren Bestuur & Advies te Amstelveen

HOOFDLIJNEN

Bestuur

Bestuursvergaderingen

Het bestuur is in 2021 zeer frequent bijeengekomen, namelijk 12 keer. Belangrijke onderwerpen waren :

- 1 de financiële positie van het fonds;
- 1 het rapport van de visitatiecommissie 2021;
- 1 (governance) integraal risicomanagement;
- 1 evaluatie opslag premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid;
- 1 het verlenen van (inhaal)toeslagen per 1 januari 2022;
- 1 maatschappelijk verantwoord beleggen;
- 1 pensioenakkoord en afschaffing doorsneepremie;
- 1 vernieuwde inrichting sleutelfuncties;
- 1 transitie-FTK;
- 1 ALM 2021;
- 1 ERB 2021;
- 1 onderzoek datakwaliteit APS;
- 1 eventuele vroege overgang naar het nieuwe RiskCo Administratie Platform (RAP) van APS.

Geschiktheid

Het fonds beschikt over een geschiktheidsplan. Hierin is weergegeven dat het fonds als uitgangspunt hanteert dat steeds twee bestuurders over voldoende deskundigheid beschikken (niveau B). Zo nodig zullen, om het gewenste collectieve niveau B te verkrijgen, door de bestuurders verdiepingscursussen worden gevolgd.

Het bestuur heeft geconcludeerd collectief de gewenste niveaus voor alle eindtermen behaald te hebben. Met de verdeling van de bestuursleden in de gewenste situatie is rekening gehouden met twee bestuursleden of meer per eindterm (vier-ogen principe). Het verschil tussen de huidige scores en de gewenste scores wordt overbrugd door een opleidingsprogramma.

In het geschiktheidsplan zijn onder andere geschiktheidseisen opgenomen. De geschiktheidseisen zijn in lijn met de Handreiking Geschikt pensioenfondsbestuur 2017 van de Pensioenfederatie. Er is een competentiematrix en een deskundigheidsmatrix in opgenomen. Hier zijn de benodigde competenties en deskundigheidsniveaus voor de commissies en de sleutelfunctiehouders in weergegeven.

In 2022 actualiseert het bestuur het geschiktheidsplan en opleidingsplannen naar aanleiding van de wijzigingen in de samenstelling van bestuur.

Deskundigheidsbevordering

De (kandidaat) leden van het bestuur en het VO volgen opleidingen en nemen deel aan bijeenkomsten en seminars. Zo zijn in het verslagjaar diverse bijeenkomsten van DNB, de Pensioenfederatie, Mercer, NN IP en Achmea Pensioenservices bezocht en certificaten behaald bij diverse opleidingsinstituten. De voorzitter van het fonds heeft in december 2021 met de individuele bestuursleden de jaarlijkse gesprekken gevoerd over functioneren en deskundigheid.

Integere bedrijfsvoering

Artikel 143 van de Pensioenwet legt vast dat er een integere bedrijfsvoering moet zijn. Het bestuur ondersteunt de integere bedrijfsvoering. Dit houdt onder meer in:

- 1 adequate administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) en risicobeheersing;
- 1 analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- 1 voorkomen van belangenverstremgeling;
- 1 duurzame beheersing van (financiële) risico's.

Integraal risicomanagement (IRM)

Het fonds onderkent voor de beheersing van risico's een systeem van drie (spreekwoordelijke) verdedigingslijnes ('three lines of defence') binnen de organisatie. De three lines of defence gedachte is meer dan alleen een organisatiestructuur en het vastleggen van de rol- en taakverdeling. Het is een wijze van (samen)werken en denken en draagt zodoende bij aan een versterking van de risicocultuur binnen het fonds en het nemen van verantwoordelijkheid voor risico's. De eerste linie is verantwoordelijk voor beleid en uitvoering. Het bestuur vult deze linie in door de overall directe verantwoordelijkheid voor de financiële en niet-financiële risico's te aanvaarden. De beleggingsadviescommissie ondersteunt het bestuur bij deze taak.

In de tweede linie is het toezicht belegd. Het fonds vult deze linie in door sleutelfunctiehouders voor de risicobeheer- en actuariële functie en een compliance officer aan te stellen, die toezicht houden op het doorlopen van de stadia in de risicomanagementcyclus en de kwaliteit van de uitvoering. Daarnaast adviseren en faciliteren de sleutelfunctiehouder risicobeheer en de compliance officer het bestuur, de commissies en de pensioenfondsmanager bij de uitvoering van de eerstelijnstaken.

De risicobeheerfunctie was in 2021 gesplitst in een risicobeheerfunctiehouder (bestuurslid) en een risicobeheervervuller (de IRM-commissie). Voor de actuariële beheerfunctie is het houderschap en de vervulling uitbesteed aan de certificerende actuaris.

Het bestuur heeft als derde linie een sleutelfunctiehouder (niet-bestuurslid) aangesteld voor de interne auditfunctie. Deze sleutelfunctiehouder is belast met de periodieke evaluatie of interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen adequaat en doeltreffend zijn. De sleutelfunctiehouder selecteert voor elke audit een geschikte vervuller. Door de aanstelling van een certificerende actuaris en certificerende accountant, en de aanwezigheid van externe toezichthouders, ontstaat een extra linie buiten de organisatie.

Eind 2020 heeft het bestuur de ambitie geformuleerd om het IRM binnen het fonds te verstevigen en verder te ontwikkelen. Het bestuur heeft op 15 februari 2021 besloten om:

- 1 de governance en samenstelling van de IRM-commissie te wijzigen;
- 1 bestuurslid E.C. Megchelse te benoemen tot vast lid van de IRM-commissie;
- 1 een adviseur van Mercer te benoemen als adviseur/extern deskundige van de IRM-commissie.

Als volgende stap in het proces om het IRM binnen het fonds verder te verstevigen en te ontwikkelen zijn het IRM-beleid en bijbehorende rapportages in het verslagjaar herijkt. Ook heeft het bestuur het reglement van de IRM-commissie vastgesteld.

Naleving wet- en regelgeving

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- 1 het fonds in het boekjaar 2021 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- 1 het fonds in het boekjaar 2021 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- 1 in het boekjaar 2021 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Er zijn het bestuur geen overtredingen van wet- en regelgeving bekend.

Klachten en geschillen

Het bestuur kent een klachten- en geschillenregeling. Klachten worden in eerste instantie in behandeling genomen door de pensioenadministrateur. Wanneer de belanghebbende het niet eens is met de op zijn verzoek ontvangen reactie is hij gerechtigd zich met een bezwaarschrift tot het bestuur van het fonds te richten. Het bestuur is gehouden de klacht nader te onderzoeken. Indien het bestuur besluit niet of niet volledig aan de klacht tegemoet te komen, doet het bestuur haar reactie vergezeld gaan van een uiteenzetting over de mogelijkheid om het ontstane geschil voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen of aan de burgerlijke rechter.

In 2021 zijn geen klachten ontvangen, noch zijn er geschillen ontstaan. Er zijn geen lopende geschillen.

Zelfevaluatie

Het bestuur heeft een procedure vastgesteld voor een periodieke zelfevaluatie. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit en effectiviteit van het bestuur in stand te houden en/of te verbeteren. Het bestuur bespreekt jaarlijks zijn eigen functioneren en het functioneren van de door het bestuur ingestelde commissies. De zelfevaluatie over 2021 heeft op 14 februari 2022 plaatsgevonden. Het bestuur heeft het eigen functioneren over het geheel genomen als positief beoordeeld. Uit de evaluatie zijn geen specifieke verbeterpunten voor het bestuur naar voren gekomen. Aandachtpunten voor individuele bestuursleden zijn met de voorzitter besproken.

Gedragscode

Met de verklaring van naleving van de gedragscode, die door ieder bestuurslid is ondertekend, heeft het bestuur een goed instrument in handen voor het omgaan met en het handhaven van de van toepassing zijnde integriteitsnormen en het voorkomen van ongewenste belangenverstrengeling. Uit de jaarlijkse schriftelijke terugkoppeling van de compliance officer is gebleken dat zich in 2021 geen bijzondere omstandigheden of voorvallen hebben voorgedaan waarvoor de gedragscode bedoeld is of die in strijd zijn met het integriteitsbeleid.

AVG

Het bestuur heeft in december 2019 het privacybeleid aangepast aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie. Deze gedragslijn, die per 1 januari 2020 in werking is getreden, biedt pensioenfondsen een kader om de Algemene Verordening Gegevensbescherming na te leven.

Met ingang van 2020 dient het fonds over de naleving van de Gedragslijn te rapporteren. Het fonds heeft ervoor gekozen om dat te doen via dit jaarrapport. Ter waarborging van de naleving van deze Gedragslijn heeft het fonds verschillende maatregelen getroffen. De privacy officer adviseert het fonds en ziet toe op de naleving van de Gedragslijn.

Door het gebruik maken van bestaande interne controlemethodes bij het fonds wordt getoetst of de Gedragslijn wordt nageleefd. Voor zover bekend bij het bestuur wordt de Gedragslijn nageleefd.

Verantwoordingsorgaan (VO)

In 2021 heeft het VO tweemaal met het bestuur overleg gevoerd over onder meer het bestuursverslag 2020. In dit bestuursverslag wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het VO ten aanzien van het gevoerde beleid in 2021. Het VO heeft in de loop van 2021 een geheel nieuwe bezetting gekregen als gevolg van andere functies, bedanken en/of aftreden volgens het rooster. In dit kader heeft een vertegenwoordiging van het bestuur meermaals met het VO over meer organisatorische zaken, opleidingen e.d. gesproken.

Intern toezicht

Het intern toezicht bij het fonds wordt gevormd door een visitatiecommissie. Met ingang van 2013 vindt ieder jaar intern toezicht plaats. De laatste visitatie is in het voorjaar van 2022 uitgevoerd over het jaar 2021. Een samenvatting van de definitieve rapportage met bevindingen door de visitatiecommissie is opgenomen in dit bestuursverslag.

Uitbesteding

Uitbesteding vindt plaats indien uit de risicoanalyse van het fonds blijkt dat een beheerste uitvoering van de kerntaken uitbesteding noodzakelijk maakt, bijvoorbeeld omdat de werkzaamheden te risicovol of specialistisch zijn om zelf ter hand te nemen. Het bestuur van het fonds toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit onder meer door middel van:

- 1 het monitoren van de uitvoerders door middel van een jaarlijkse review van de ISAE 3402 rapportages volgens een vast format en onder meer door de uitvoerders zo nodig te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402 rapportages;
- 1 maandelijkse en/of kwartaalrapportages van de uitvoerders, waarbij naast de gebruikelijke informatie ook periodiek wordt gerapporteerd over klachten en incidenten;
- 1 jaarlijks wordt bij de uitvoerders een complianceverklaring opgevraagd.

Administrateur

De uitvoering van de dienstverlening door de administrateur, Achmea Pensioenservices, verloopt volgens afspraken. In de SLA-rapportage wordt per kwartaal inzicht gegeven in de dienstverlening van Achmea Pensioenservices, zodat het fonds in staat is inhoudelijk en gestructureerd te sturen.

De administrateur is jegens het bestuur verantwoordelijk voor:

- 1 de implementatie van het beleid en de bewaking van de uitvoering;
- 1 de maand- en kwartaalrapportages aan DNB volgens de daarvoor geldende regels;
- 1 het schriftelijk of mondeling onverwijld rapporteren van relevante bijzonderheden;
- 1 de uitkeringenadministratie;
- 1 de verzekerenadministratie;
- 1 het secretariaat;
- 1 de financiële administratie.

Achmea Pensioenservices is voor de uitvoering van de werkzaamheden van het fonds in het bezit van een ISAE 3402 type II rapportage en een ISAE 3000 (SOC 2) rapportage voor de IT processen (informatiebeveiliging, beschikbaarheid, integriteit van processen, vertrouwelijkheid en/of privacy). Deze rapportages zijn gecontroleerd door de accountant (EY) van Achmea Pensioenservices. In deze rapportages wordt geconcludeerd dat de beschreven bedrijfsprocessen bestaan en functioneerden gedurende de verslagperiode.

Vermogensbeheer en vermogensadministratie

Voor de organisatie van de beleggingen maakt het fonds gebruik van de diensten van een fiduciair beheerder, NN Investment Partners Integrated Client Solutions (ICS), die verantwoording aflegt aan zowel de beleggingsadviescommissie als het bestuur. ICS is een dochter van NN Investment Partners B.V. De afspraken omtrent de dienstverlening door de fiduciair beheerder zijn vastgelegd in een contract.

Het vermogensbeheer van het fonds werd in het verslagjaar uitgevoerd door middel van beleggingen in de fondsen van zeven partijen: NN Investment Partners B.V. (NN IP), Robeco Institutional Asset Management B.V., Aegon Investment Management B.V., Colchester Global Investors Limited, Northern Trust Global Investments Limited, Crédit Suisse (Asset Management) Limited en JPMorgan Asset Management (Europe) S.à.r.l.

De fiduciair beheerder (NNIP) houdt het bestuur via de beleggingsadviescommissie elk kwartaal op de hoogte van de voor het fonds behaalde beleggingsresultaten ten opzichte van de benchmark. Ieder kwartaal ontvangt het bestuur rapportages met betrekking tot de performance van de fondsen, de risico's en de compliance.

De beleggingsadministratie en de verzorging van de bovengenoemde monitoringrapportages is in het verslagjaar in opdracht van het bestuur van het fonds uitgevoerd door de fiduciair beheerder.

NNIP beschikt voor verschillende onderdelen van de dienstverlening over ISAE 3402 verklaringen. Deze rapportages worden gecontroleerd door de accountant (KPMG) van NNIP. In deze rapportages wordt geconcludeerd dat de beschreven bedrijfsprocessen bestaan en functioneerden gedurende de verslagperiode.

KERNTHEMA'S IN 2021

Toeslagverlening

In december 2021 heeft het bestuur besloten om op basis van de mogelijkheden van het FTK (toekomstbestendig indexeren) een volledige toeslag en bovendien een wettelijk maximale inhaaltoeslag toe te kennen per 1 januari 2022. De beleidsdekkingsgraad per 31 oktober 2021 bedroeg 128,7%. Uitgaande van de fondsambitie bedraagt de indexatiedekkingsgraad per 31 oktober 2021 125,2%. Op basis van de aanwezige beleidsdekkingsgraad kon 100% van de toeslagmaatstaf toegekend worden. De volledige toeslag maatstaf bedraagt 3,28% voor de actieven en voor de niet-actieven. De per 1 januari 2022 toegekende toeslag bedraagt derhalve 3,28%.

De gemiste toeslagen worden door het bestuur bijgehouden. Ook bekijkt het bestuur in de toekomst of er mogelijkheden zijn om de gemiste toeslagen alsnog toe te kennen (inhaalindexatie). Tot 1 januari 2019 werd de toeslagachterstand gemaximeerd op de achterstand die was ontstaan maximaal 10 jaar voorafgaand aan het toeslagmoment. Vanaf 1 januari 2019 is deze maximering komen te vervallen. Het startpunt voor de vaststelling van de totale cumulatieve achterstand is nog wel gebaseerd op de voorheen geldende periode van 10 jaar en is vastgesteld op 1 januari 2011.

Het was mogelijk om per 1 januari 2022 inhaaltoeslag te verlenen. De ruimte voor de inhaaltoeslag wordt bepaald door het positieve verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de indexatiedekkingsgraad, zijnde 3,5% punt. Het is wettelijk bepaald dat hiervan jaarlijks maximaal een vijfde deel mag worden aangewend. Op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 oktober 2021 van 128,7% is 0,67% inhaaltoeslag toegekend per 1 januari 2022 in aanvulling op de maximale reguliere toeslag. In de praktijk kon niet aan iedere (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde een inhaaltoeslag worden toegekend, omdat dit alleen mogelijk is indien de toeslag ook daadwerkelijk is gemist.

De cumulatieve indexatieachterstand gemeten vanaf 1 januari 2011 bedraagt per 1 januari 2022, ná toekenning van de inhaaltoeslag, 17,80% voor de groep actieven. Voor de groep inactieven bedraagt deze achterstand 9,99%.

Behalen doelstellingen

In de Code pensioenfondsen (norm 58) is opgenomen dat het bestuur in het jaarverslag beschrijft in hoeverre het pensioenfonds de doelstellingen heeft bereikt. In zijn mission statement heeft het bestuur als doelstelling geformuleerd dat het fonds een zorgvuldige invulling geeft aan de pensioenovereenkomst die de werkgever heeft afgesloten met haar (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient professioneel, klantvriendelijk en zo efficiënt mogelijk te geschieden. Een tweede doelstelling is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken. Daartoe belegt het de toevertrouwde middelen op een verantwoorde wijze met een passend risicoprofiel.

Uit dit jaarrapport blijkt volgens het bestuur naar genoegen dat deze strategische doelstellingen in het verslagjaar grotendeels zijn behaald. Er zijn geen klachten van (gewezen) deelnemers of gepensioneerden ontvangen over de uitvoering van de pensioenregeling door de pensioenadministrateur APS. De toeslagambitie heeft het fonds in 2021 ruimschoots waar kunnen maken, mede dankzij het feit dat door het bestuur op een verantwoorde wijze met de (rente)risico's wordt omgegaan, zoals onder meer beschreven in de paragraaf Beleggingsbeleid in dit verslag.

Sleutelfuncties

Als gevolg van de implementatie in Nederlandse wetgeving van de Europese Richtlijn "Institutions for Occupational Retirement Provisions Directive (IORP II)" moeten pensioenfondsen over drie sleutelfuncties beschikken: een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële functie. De certificerend actuaaris is door het bestuur benoemd voor zowel de houder als de vervuller van de rol van de actuariële functie. DNB heeft in 2020 ingestemd met de inrichting van de sleutelfuncties bij het fonds. Daarna is het bestuur overgegaan tot definitieve besluitvorming voor wat betreft de inrichting en de bemensing.

Voor het bestuur was het van belang sleutelhouders te benoemen die reeds over relevante kennis en ervaring beschikten. Om deze reden heeft het bestuur besloten de certificerend actuaaris te benoemen tot actuariële sleutelfunctiehouder. Bestuurslid de heer Voskuilen is in eerste instantie benoemd tot sleutelfunctiehouder internal audit. De belangrijkste drijfveer hiervoor voor het bestuur was dat hij als register accountant aan de gestelde functievereisten voldeed en in het verleden internal auditor is geweest en derhalve ervaring had op dat gebied. DNB stemde op 28 mei 2020 in met zijn benoeming.

Voor de rol van sleutelfunctiehouder risicobeheer was binnen het bestuur in 2020 geen kandidaat beschikbaar die reeds voldeed aan de geschiktheidseisen en die de rol zou kunnen vervullen zonder te conflicteren met andere functies binnen de inrichting van het fonds. Het bestuur heeft er daarom voor moeten kiezen een beoogd sleutelfunctiehouder te benoemen waarvoor het sleutelfunctiehouderschap geen conflict vormde met andere functies binnen de inrichting van het fonds en deze verder op te leiden om aan de geschiktheidseisen te kunnen voldoen in de (nabije) toekomst. Het bestuur heeft bestuurslid de heer Splinter op 11 februari 2019 benoemd tot waarnemend sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Als gevolg van persoonlijke omstandigheden en tijdgebrek heeft de waarnemend sleutelfunctiehouder risicobeheer zich in het vierde kwartaal van 2020 teruggetrokken. Daarop heeft het bestuur een werkgroep benoemd die het proces om tot vervanging van de heer Splinter te komen begeleid. In november 2020 is dat proces gestart. Overwegingen voor de invulling en selectie zijn geweest:

- 1 De aard van de dagelijkse verantwoordelijkheden
- 1 Relevante ervaring
- 1 De mate waarin op voorhand aan de formele geschiktheidseisen qua opleiding wordt voldaan
- 1 De volwassenheid van de sleutelfunctie inrichting

Op basis van bovenstaande criteria en de beschikbare kandidaten binnen het bestuur van het fonds, heeft het bestuur de heer Voskuilen benoemd tot beoogd sleutelfunctiehouder risicobeheer. DNB stemde op 21 december 2020 in met zijn benoeming. Omdat de heer Voskuilen tot die datum het houderschap van de sleutelfunctie Internal Audit vervulde heeft het bestuur voor die functie de heer F. Pranata benoemd. Deze benoeming is op 29 april 2021 door DNB goedgekeurd.

In het verslagjaar heeft het bestuur het proces van de inrichting van de sleutelfuncties geëvalueerd en op basis daarvan een aantal leerpunten onderkend.

Communicatie

Communicatie blijft de aandacht houden van het bestuur. In het verslagjaar is de nodige aandacht besteed aan de communicatie met de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

In het voorjaar van 2021 zijn (gewezen) deelnemers en hun ex-partners schriftelijk geïnformeerd over het toeslagbesluit 2021. Later in 2021 ontvingen zij van het fonds ook een uniform pensioenoverzicht (UPO).

In juli 2021 is de jaarlijkse PensioenUpdate verstuurd met daarin onder meer een verkort bestuursverslag 2020. In 2021 is de Algemene Vergadering van deelnemers en pensioengerechtigden weer gehouden. De aanwezige deelnemers en pensioengerechtigden werden daarin geïnformeerd over de resultaten van het fonds in het voorliggende verslagjaar. Verder werden het beleggingsbeleid, de resultaten 'year to date' en diverse andere beleidsaandachtspunten van het bestuur toegelicht. Vanwege de Covid-19 omstandigheden heeft het bestuur besloten de Algemene Vergadering in het verslagjaar digitaal te laten plaatsvinden. Ook de deelnemers en pensioengerechtigden die niet aanwezig konden zijn kregen gelegenheid tot het stellen van schriftelijke vragen, die door het bestuur persoonlijk zijn beantwoord.

De website bevat informatie betreffende het fonds en de pensioenregeling. Veel documenten die in het kader van de Pensioenwet voor alle betrokkenen bij het fonds beschikbaar moeten zijn, kunnen vanaf de website gedownload worden. Sinds 1 juli 2016 is de Pensioen 1-2-3 opgenomen op de website, zowel in het Nederlands als in het Engels.

Per 1 december 2019 is het fonds overgegaan op zogeheten digitale klantbediening. Enerzijds bestaat digitale klantbediening uit een persoonlijk pensioenportaal (met een pensioenplanner), waarop de deelnemers kunnen inloggen. Anderzijds houdt het in dat alle pensioeninformatie voortaan digitaal wordt verstuurd en niet langer op papier, tenzij de betrokkene daartegen bezwaar maakt.

Het pensioenportaal kan ook in een Engelstalige versie worden bekeken. De publieke website is eveneens in het Engels beschikbaar alsmede de brievenset van het fonds.

In 2021 is een marktverkenning uitgevoerd teneinde een geschikte dienstverlener te contracteren voor het uitvoeren van een periodiek deelnemersonderzoek en is een geschikte dienstverlener gecontracteerd. Het onderzoek heeft eind 2021 / begin 2022 plaatsgevonden. Het bestuur heeft de resultaten in februari 2022 besproken. De aanbevelingen zijn meegenomen in het Communicatieplan 2022 van het fonds.

Opslag premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Het bestuur heeft na een evaluatie begin 2021 besloten om de opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid te verlagen van 3% naar 2,2% van de (gedempte) actuariel benodigde jaarinkoop en risicopremies met ingang van 1 januari 2021.

Onderzoek datakwaliteit

In 2021 is door Towers Watson Netherlands B.V. bij Achmea Pensioenservices een uitgebreid onderzoek naar de kwaliteit van de data van het fonds uitgevoerd. Het onderzoek heeft tot een zeer beperkte herstelactie geleid en er zijn enkele mogelijke aandachtspunten voor de toekomst gegeven. De sleutelfunctiehouder Actuarieel heeft kennisgenomen van het rapport. Het onderwerp datakwaliteit heeft binnen de bestuurlijke cyclus de doorlopende aandacht van het bestuur.

ERB

Conform het beleid van het fonds moet eenmaal per drie jaar een integrale eigenrisicobeoordeling (ERB) uitgevoerd worden. De ERB gaat in op financiële, niet-financiële en opkomende risico's. In 2021 is de ERB voor het eerst door het fonds uitgevoerd en is de rapportage aan DNB verstrekt. Het bestuur heeft tijdens de ERB een vijftal scenario's, en de risico's die daarbij kunnen optreden, nader bezien. Het bestuur concludeert dat de financiële en niet-financiële risico's afdoende worden gemitigeerd en geëvalueerd, zodat het netto risico binnen de vastgestelde risicobereidheid blijft. Het bestuur ziet geen noodzaak tot aanvullende maatregelen. Daarnaast heeft het bestuur onderzocht welke invloed opkomende risico's hebben op de positie van het fonds..

Het bestuur verwacht dat de mitigerende maatregelen hier voldoende effectief zijn om het netto risico binnen de risicobereidheid te behouden. De opkomende risico's hebben daarmee naar verwachting geen materieel effect op de strategie van het fonds.

Toepasbaarheid Prognosetafel AG2020

In de eerste helft van 2021 heeft de Commissie Sterfte Onderzoek van het Actuarieel Genootschap onderzoek gedaan naar de impact van de Covid-19-pandemie op de over- en ondersterfte sinds januari 2020. Op 5 juli 2021 heeft de Commissie haar conclusies gepubliceerd. Uit het onderzoek blijkt dat er op basis van recente waarnemingen geen sprake van meer oversterfte is ten opzichte van de Prognosetafel AG2020. Er zijn vooralsnog geen doorslaggevende redenen om aan te nemen dat, als gevolg van de pandemie, er substantieel meer of minder mensen zullen overlijden in de toekomst dan eerder volgens de Prognosetafel AG2020 geprognoseerd. Dit resulteerde in de conclusie van de Commissie dat er op dat moment geen aanleiding was om de prognosetafel AG2020 bij te stellen. De Prognosetafel AG2020 blijft tot september 2022 de beste inschatting van toekomstige sterftetekansen en levensverwachtingen.

Naar verwachting zal in 2022 door het CBS op basis van (recente) waarnemingen de leeftijds- en inkomensafhankelijke levensverwachtingen en sterftetekansen worden geëvalueerd, waarin de gevolgen van ruim anderhalf jaar Covid-19 ook zichtbaar zullen worden. De publicatie wordt in het vierde kwartaal van 2022 verwacht.

Uitvoeringskosten

Kosten van de uitvoering van de pensioenregeling

In februari 2016 heeft de Pensioenfederatie een herziene versie van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten uitgebracht. Er worden ten behoeve van de jaarverslaglegging drie kostensoorten onderscheiden: de pensioenuitvoeringskosten, de vermogensbeheerkosten en de transactiekosten.

Uitvoeringskosten (in € en %)	2021	2020
Pensioenuitvoeringskosten (in duizend €)	824	736
Aantal deelnemers (actieve deelnemers en pensioengerechtigden)	1.112	1.081
Pensioenuitvoeringskosten (€ per deelnemer)	741	681
Vermogensbeheerkosten (in duizend €)	1.429	1.307
Transactiekosten (in duizend €)	487	729
Gemiddeld belegd vermogen (in miljoen €)	502,0	462,4
Vermogensbeheerkosten (% gemiddeld belegd vermogen)	0,28%	0,28%
Transactiekosten (% gemiddeld belegd vermogen)	0,10%	0,16%
Totale kosten van vermogensbeheer (% gemiddeld belegd vermogen)	0,38%	0,44%
Pensioenuitvoeringskosten (% gemiddeld belegd vermogen)	0,16%	0,16%
Totale uitvoeringskosten (% gemiddeld belegd vermogen)	0,54%	0,60%

De pensioenuitvoeringskosten bestaan uit kosten van de pensioenadministratie, de communicatie aan verzekerden, controle- en advieskosten alsmede bestuurs- en toezichtkosten. De vermogensbeheerkosten bestaan uit de kosten voor het beheren van beleggingsportefeuilles, de kosten voor het bewaren en administreren van het belegde vermogen en de kosten voor fiduciair management. Transactiekosten worden gemaakt om beleggingstransacties tot stand te brengen en uit te voeren. Volgens de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie (hierna: Aanbevelingen) worden de pensioenuitvoeringskosten uitgedrukt in een bedrag per deelnemer waarbij het aantal deelnemers bestaat uit het totaal aantal actieven en pensioengerechtigden. De vermogensbeheer- en transactiekosten worden uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in enig jaar.

In aanvulling op de Aanbevelingen zijn twee extra kengetallen toegevoegd namelijk de pensioenuitvoeringskosten en de totale kosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Deze kengetallen dienen als aanvullende informatie om een beter beeld te krijgen van het kostenniveau van het pensioenfonds. Vooral aan de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer kleef het nadeel dat deze in hoge mate wordt bepaald door het aantal deelnemers in plaats van dat deze worden gerelateerd aan het belegd vermogen (per deelnemer). De uitgangspositie van een pensioenfonds is vaak een (historisch) gegeven. Pensioenfondsen hebben geen invloed op de schaalgrootte omdat zij geen invloed hebben op het aantal deelnemers. Een ander voorbeeld is dat de complexiteit van een pensioenregeling toeneemt als sociale partners overgangsregelingen hebben afgesproken voor oude rechten. Pensioenfondsen hebben ook geen invloed op het aantal deelnemersmutaties. Deze kunnen in sommige sectoren hoger liggen dan in andere sectoren. Daarnaast zet een pensioenfonds in op een bepaald serviceniveau gebaseerd op de karakteristieken en wensen van het deelnemersbestand. Deze factoren tezamen bepalen in belangrijke mate het kostenniveau van een pensioenfonds.

De totale uitvoeringskosten van het pensioenfonds bedroegen in 2021 € 2.740 duizend (2020: € 2.772 duizend). Hiervan heeft € 824 duizend (2020: € 736 duizend) betrekking op pensioenbeheer en € 1.916 duizend (2020: € 2.036 duizend) op vermogensbeheer.

Pensioenuitvoeringskosten

In onderstaande tabel worden de pensioenuitvoeringskosten weergegeven (* € 1.000):

	2021	2020
Pensioenadministratie	294	299
Controle en advies	317	234
Algemene kosten: bestuur, toezicht en overige	213	203
Totaal	824	736

Ten aanzien van het pensioenbeheer wordt er naar gestreefd om de complexiteit zo laag mogelijk te houden. Minder complexiteit betekent dat de administratie beter is te automatiseren.

De laatste jaren fluctueren de pensioenuitvoeringskosten. De belangrijkste reden hiervoor betreft éénmalige of projectkosten. In 2019 is hier een kentering opgetreden. In de voorgaande jaren waren deze redelijk planbaar. In 2019 zien we voor het eerst dat het fonds geconfronteerd wordt met wettelijke wijzigingen waaraan de verplichting is gekoppeld deze op relatief korte termijn in de administratie te verwerken. Hoewel deze trend zich voortzet in 2021, is er in samenspraak met de administrateur aan gewerkt om deze kosten, in ieder geval richtinggevend, in een eerder stadium in beeld te hebben ten behoeve van de budgettering.

In het jaar 2020 lagen de éénmalige kosten €46 duizend boven het "routineniveau". Dit routineniveau lag daarmee op €690 duizend. In 2021 is €71 duizend geïdentificeerd als éénmalige kosten. Het grootste deel is besteed aan de invoering van de Eigen Risico Beoordeling (ERB), ALM studie en ondersteuning bij de herinrichting van het IT beleid. Uitgezonderd éénmalige kosten ligt het routineniveau van 2021 op €753 duizend. De kosten per deelnemer stegen met €60 of 9%. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de hierboven verklaarde stijging van de absolute kosten (de teller in de berekening) met €88 duizend of 12%. Anderzijds steeg het aantal deelnemers (de noemer) met 31 of 3% tot 1.112. Het aantal actieven nam toe met 26 en het aantal gepensioneerden nam toe met 5.

Door de invoering van de Herziene Versie van de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie dient ook de aard van de dienstverlening toegelicht te worden. Bij het fonds kenmerkt de aard van de dienstverlening zich voornamelijk door het feit dat deze grotendeels is uitbesteed. Deze uitbesteding is vastgelegd in SLA's waarin het serviceniveau is gedefinieerd. Richting de deelnemers kan het serviceniveau als ruim voldoende tot goed worden gekwalificeerd. Er wordt per email en telefoon gecommuniceerd. Moderne technieken zoals self-service en chat zijn een onderdeel van de dienstverlening van de administrateur. Er wordt sinds 2 jaar gewerkt met een (tweetalig) digitaal klantenportaal en sinds een jaar zijn ook de website en de brievenset beschikbaar in de Engelse taal. Deze tweetalige communicatiemiddelen sluiten beter aan op het diverse en internationale karakter van de deelnemerspopulatie.

Voor 2022 verwacht het bestuur een gelijkblijvend of hoger kostenniveau ten opzichte van dit boekjaar. Enerzijds is de verwachting dat de administratiekosten stijgen. Dit vloeit voort uit het contract met de pensioenuitvoerder waarin de hoogte van de vergoeding gekoppeld is aan een index. Het ligt voor de hand dat met de gestegen inflatie de aan deze index gekoppelde verhoging groter is dan voorgaande jaren. Het afgelopen jaar heeft bewezen dat de impact van wettelijke wijzigingen moeilijk te voorspellen is vanwege de onzekerheid over de invoering. Voor 2022 hangen deze onzekerheden voornamelijk samen met de wetgeving voor de lumpsum (bedrag ineens bij pensioeningang) en de Wet verdeling pensioen bij echtscheiding. Daarnaast is er nog geen zicht op de planning van de sociale partners omtrent het pensioenakkoord en derhalve de timing van de voorbereidingen daarop en de kosten die daarmee samenhangen. Het bestuur heeft daar wel een post voor opgenomen in het budget voor 2022.

Vermogensbeheer- en transactiekosten

In onderstaande tabel worden de vermogensbeheerkosten weergegeven (* € 1.000):

	2021	2020
Beheerkosten	970	888
Overige kosten vermogensbeheer	459	419
Vermogensbeheerkosten	1.429	1.307
Transactiekosten	487	729
Totale kosten van vermogensbeheer	1.916	2.036

Vermogensbeheerkosten

Het pensioenfonds is zich bewust van de noodzaak om het pensioenvermogen zo kostenefficiënt als mogelijk te beheren. Het helpt dat een fors gedeelte van de aandelenportefeuille belegd wordt in een passief indexfonds, met lage beheervergoedingen. Beoordeling van de door externe partijen verlangde beheervergoeding vormt een wezenlijk onderdeel van het selectieproces. De beloning van een externe partij bestaat uit een vaste vergoeding uitgedrukt in basispunten van het belegde vermogen. Er worden geen prestatievergoedingen toegekend. Kostenniveaus worden periodiek geëvalueerd op marktconformiteit. Dit wordt gemonitord door de fiduciair manager. Alle in deze paragraaf besproken vermogensbeheerkosten zijn exclusief transactiekosten.

De samenstelling van de beleggingsportefeuille is van invloed op het kostenniveau. Illiquide beleggingen als woninghypotheken en actief beheerde portefeuilles hebben een hogere beheervergoeding dan liquide, passief beheerde beleggingen. Het pensioenfonds beperkt de beleggingen in complexe of illiquide beleggingen.

Ten opzichte van 2020 zijn de vermogensbeheerkosten gestegen van € 1,3 miljoen naar € 1,4 miljoen. Aangezien het gemiddeld belegd vermogen ook toenam, bleven de vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen gelijk met 0,28%. Hoewel het percentage gelijk bleef, is het tot stand gekomen door een stijging van de teller met € 122 duizend (+9%) en een stijging in de noemer met €39,5 miljoen of 9%.

De oorzaak van de mutatie wordt hieronder per categorie toegelicht.

Vastrentende waarden

Als gevolg van de markt- en renteontwikkelingen nam het gemiddeld belegd vermogen (de noemer) binnen deze categorie per saldo toe met 5% oftewel € 12 miljoen. De teller steeg met € 40 duizend oftewel 7%. De oorzaak voor het verschil tussen de teller en de noemer is gelegen in het feit dat de beheervergoeding voor het Euro credit bond fonds is toegenomen doordat de korting afnam. De korting daalde omdat er niet meer geprofiteerd kon worden van een hogere kortingsstaffel omdat eind 2020 de belegging in een ander fonds van dezelfde beheerder is verkocht. Hierdoor steeg het kostenniveau als percentage van het gemiddeld belegd vermogen van 0,12% in 2020 naar 0,13% in 2021.

Aandelen

Binnen deze categorie heeft het fonds een wereldwijd aandelenmandaat en een emerging markets aandelenmandaat. Door de gestegen aandelenmarkten nam het gemiddeld belegd vermogen (noemer) in beide categorieën toe met € 12,9 miljoen of 9%. De vermogensbeheerkosten stegen met 40 duizend oftewel 24%. De hogere percentuele stijging van vermogensbeheerkosten ten opzichte van die van het gemiddeld belegd vermogen wordt verklaard door de hogere vermogensbeheerkosten bij de aandelen emerging markets. Enerzijds omdat de manager gedurende het vorige verslagjaar is vervangen en de hogere kosten nu voor een geheel jaar meetellen, en anderzijds omdat de lopende kosten en overige kosten, die onderdeel uitmaken van de vermogensbeheerkosten, hoger zijn uitgevallen in 2021. Overall heeft dit geleid tot een stijging van het kostenniveau als percentage van het gemiddeld belegd vermogen van 0,12% in 2020 naar 0,13% in 2021.

Vastgoed

2021 is een goed jaar geweest voor vastgoedbeleggingen. Het gemiddeld belegd vermogen (de noemer) nam toe met €12 miljoen of 28%. Deze stijging is een gecombineerd effect van het gerealiseerde rendement gedurende het jaar en het herbalanceren van de portefeuille. De vermogensbeheerkosten daalden met €10 duizend oftewel 14%. Deze daling is het gevolg van de vervanging van de actieve manager door een passieve manager gedurende 2020. De daling van 14% wordt veroorzaakt doordat in het verslagjaar de lagere kosten voor een geheel jaar meetellen. Als gevolg van deze ontwikkelingen daalde het kostenniveau als percentage van het gemiddeld belegd vermogen van 0,16% in 2020 naar 0,11% in 2021.

Commodities

Het gemiddeld belegd vermogen (noemer) binnen deze categorie nam met € 14 miljoen of 21% toe. Dit is veroorzaakt door positieve marktontwikkelingen gedurende het verslagjaar. De categorie rendeerde meer dan 26%. De beheervergoeding (de teller) steeg mee met € 14 duizend of 21%. Hierdoor daalde de vergoeding als percentage van het gemiddeld belegd vermogen met 0,01% tot 0,58%.

Als geheel over de bovengenoemde categorieën heen bleven de vermogensbeheerkosten toe te rekenen aan de beleggingscategorieën gelijk op 0,19%.

Niet aan beleggingscategorieën toe te rekenen kosten (overige vermogensbeheerkosten)

Deze kosten stegen met €39 duizend of 9%. Het percentage van het gemiddeld belegd vermogen van deze categorie bleef stabiel met 0,09%. Deze categorie bevat vergoedingen voor fiduciair beheer, advisering vermogensbeheer en overige kosten. De overige kosten bij SPAD bestaan uit de controlekosten van de beleggingsadministratie. De stijging van € 64 duizend is grotendeels veroorzaakt door een gestegen fiduciaire vergoeding van € 26 duizend. De vergoeding is een percentage van het gemiddeld belegd vermogen; de stijging van 9% loopt hieraan parallel. Het restant van de stijging is veroorzaakt door hogere advieskosten samenhangend met onder andere de in 2021 uitgevoerde ALM-studie en een algemeen hoger activiteitsniveau.

In de kerncijfers is een bedrag van € 716 duizend opgenomen als vermogensbeheerkosten die rechtstreeks bij het fonds in rekening zijn gebracht. Dit is nader toegelicht in de toelichting op de beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten. De hierboven toegelichte kosten bevatten zowel dit bedrag, als kosten die binnen de beleggingsfondsen zijn ingehouden als beheersvergoedingen, transactiekosten en overige kosten.

Transactiekosten

De gehanteerde beleggingsstrategieën kenmerken zich veelal door een lange termijn benadering met relatief weinig transacties. Dit houdt de transactiekosten laag.

De totale transactiekosten (de teller) bedroegen € 487 duizend in 2021. Zij namen af met 33% ten opzichte van de € 729 duizend van 2020. Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de transactiekosten 0,10%. Daarmee daalde deze ratio met 38% ten opzichte van 0,16% in 2020. Het gemiddeld belegd vermogen (de noemer) nam toe met € 39,5 miljoen of 9%. Deze mutatie is reeds onder de vermogensbeheerkosten toegelicht. De oorzaak voor de daling ligt grotendeels in de hoogte van de transactiekosten (de teller). Deze is terug te voeren op het feit dat 2021 minder turbulent was dan het voorgaande jaar. Dat was een zeer turbulent beleggingsjaar waarin vooral de passieve fondsen fors hogere transactiekosten realiseerden. Dit blijkt ook uit het feit dat deze kosten daalden van € 256 duizend in 2020 naar € 64 duizend in 2021. Deze daling wordt grotendeels veroorzaakt door twee categorieën. De relatief grootste daling is gerealiseerd in de categorie vastgoed. De transactiekosten daalden daar van € 104 duizend in 2020 naar € 4 duizend in 2021. De absoluut grootste daling is gerealiseerd in de vastrentende waarden categorie. Hier dalen de transactiekosten van € 301 duizend in 2020 naar € 180 duizend in 2021. De aan- en verkoopkosten (de andere component van transactiekosten) daalden van € 472 duizend in 2020 naar € 423 duizend in 2021. De voornaamste oorzaak hiervan ligt in de vastrentende waarden categorie en is eveneens veroorzaakt door het feit dat 2021 een minder turbulent jaar was dan 2020.

Bij de toelichting op de staat van baten en lasten is toegelicht hoe de vermogensbeheer- en transactiekosten zijn verwerkt in de jaarrekening en hoe dit aansluit op de hierboven opgenomen verantwoording.

De Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie vereisen eveneens het geven van inzicht in de kosten per beleggingscategorie, als percentage van het gemiddelde belegde vermogen in de betreffende categorie. Dit is hieronder weergegeven.

Beleggingscategorie	Vermogensbeheerkosten		Transactiekosten	
	2021	2020	2021	2020
Vastrentende waarden	0,23%	0,22%	0,07%	0,12%
Aandelen	0,13%	0,12%	0,14%	0,19%
Vastgoed	0,11%	0,16%	0,05%	0,30%
Commodities	0,58%	0,59%	0,38%	0,18%
Subtotaal	0,19%	0,19%	0,10%	0,16%
Overige vermogensbeheerkosten	0,09%	0,09%		
Totaal	0,28%	0,28%		

Vergelijking kostenniveau 2020 met andere pensioenfondsen

Net als over de voorgaande jaren heeft het pensioenfonds ook over het verslagjaar 2020 meegedaan aan een externe benchmarkservice van Lane Clark & Peacock (LCP). Hiermee is beoogd om onafhankelijk te laten vaststellen hoe de uitvoeringskosten van het pensioenfonds zich verhouden tot vergelijkbare fondsen. Het benchmarkonderzoek is verricht in overeenstemming met de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. LCP verzamelt gegevens van 195 pensioenfondsen. De peergroep van het pensioenfonds voor pensioenbeheer bestaat uit 38 pensioenfondsen met een deelnemersaantal tussen de 500 en 1.500. Voor vermogensbeheer bestond de peergroep uit 50 fondsen met een pensioenvermogen eind 2020 tussen de € 200 miljoen en € 700 miljoen.

De uitkomsten zijn samengevat in onderstaande tabel:

Gemiddelde uitvoeringskosten 2018 - 2020 SPAD Peergroep	SPAD	Peergroep
Pensioenbeheerkosten (€/deelnemer)	741	688
Kosten vermogensbeheer *	0,31	0,30
Transactiekosten *	0,12	0,08

* Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

Externe benchmark kosten pensioenbeheer (2018-2020)

De gemiddelde kosten van de benchmark bedroegen € 688,- per deelnemer. Bij het fonds is dat gemiddeld € 741,- per deelnemer. Het fonds scoort hiermee boven de benchmark. Ook binnen deze beperkte schaal komt uit de benchmark naar voren dat de kosten per deelnemer afnemen, naarmate het aantal deelnemers toeneemt. De conclusie is dat de pensioenbeheerkosten van SPAD boven de mediaan liggen. 13 fondsen hebben hogere kosten en 24 fondsen hebben lagere kosten.

Het meest recente benchmarkrapport geeft een detailanalyse van de pensioenbeheerkosten voor 2020. Deze waren € 681,- per deelnemer. Uit de vergelijking blijkt dat SPAD op de mediaan van € 680,- per deelnemer ligt. Hiervoor is al aangegeven dat de pensioenbeheerkosten vanwege eenmalige elementen behoorlijk kunnen fluctueren. Het feit dat het kostenniveau van 2020 op de benchmark ligt wordt dan ook als toeval bestempeld. Als er naar de individuele onderdelen van pensioenbeheer wordt gekeken, kan geconcludeerd worden dat de administratiekosten, de controle- en advieskosten en de kosten van de accountantscontrole boven de mediaan liggen. Gezien het feit dat binnen de peergroep schaalgrootte een rol speelt is dit begrijpelijk. In vergelijking met voorgaande jaren is dit beeld niet veranderd. Het kostenniveau is het gevolg van bewuste bestuurlijke keuzes voor kwaliteit en ontzorging. Het bestuur is van mening dat deze kosten zich op een acceptabel niveau bevinden. Met betrekking tot de accountantscontrolekosten is de voor de hand liggende conclusie dat, hoewel er geen zicht is op de scope van de accountantscontrole bij de peergroep, de bron van de afwijking waarschijnlijk ligt bij de kosten die samenhangen met de controle van de beleggingsadministratie. Voordat het fonds was overgestapt op fiduciair beheer, hetgeen leidde tot de toevoeging van de controle van de beleggingsadministratie aan de scope van de accountantscontrole, lagen de controlekosten in lijn met de mediaan van de benchmark. Nu de pensioenbeheerkosten als geheel op de mediaan liggen en de categorieën administratiekosten, de controle- en advieskosten en de kosten van de accountantscontrole boven de mediaan liggen is er ook een post die het geheel in balans brengt. Dit betreft de overige kosten. In deze categorie liggen de kosten ruim onder de mediaan.

Externe benchmark kosten vermogensbeheer (2018-2020)

De gemiddelde vermogensbeheerkosten over de periode 2018-2020 bedroegen 0,31% van het gemiddeld belegd vermogen. Het gemiddelde van de peergroep was 0,30%. De beleggingskosten dienen altijd beoordeeld te worden in relatie tot het gerealiseerde rendement en het genomen risico.

LCP vergelijkt het gemiddelde beleggingsrendement over de periode 2016-2020 met 177 pensioenfondsen die in deze periode in het jaarverslag de kosten en de rendementen hebben gepubliceerd. Deze peergroep realiseerde een gemiddeld rendement van 8,3%. Het rendement van SPAD bedroeg 11,07%. In deze vergelijking realiseerde SPAD dus een rendement dat bijna 2,8% boven het gemiddelde ligt.

De kosten in deze vergelijking voor de jaren 2016-2020 bevatten vermogensbeheerkosten en transactiekosten. De peergroep realiseerde een gemiddeld kostenniveau van 0,56%. Het fonds realiseerde een gemiddelde van 0,54% per jaar. Op basis van de in het rapport gebruikte methodiek sluiten de gemiddelde vermogensbeheerkosten voor deze 5-jarige periode aan op hetzelfde getal over 2020. In de afgelopen jaren is in nauwe samenwerking met NNIP als fiduciair beheerder de portefeuille opnieuw geëvalueerd en waar wenselijk omgezet naar beleggingen in passieve beleggingsfondsen. Deze transitie is in 2020 grotendeels afgerond. Uit deze vergelijking kan hoog over geconcludeerd worden dat de vermogensbeheerkosten in lijn met de markt zijn.

Naast deze langjarige vergelijking is er door LCP een detailvergelijking voor het jaar 2020 beschikbaar gesteld. Afhankelijk van de beleggingscategorie is de peergroep van een steeds wisselende samenstelling. Voor de vergelijking op totaalniveau bestaat de peergroep uit 10 pensioenfondsen met een belegd vermogen in 2020 tussen € 100 miljoen en € 600 miljoen, waarbij wordt verondersteld dat de peergroep exact dezelfde beleggingsmix heeft als het fonds. In het jaar 2020 lag het rendement van het fonds met 14,0% 6,3% boven de mediaan van 8,7%. De beleggingskosten (vermogensbeheerkosten en transactiekosten) lagen 2 basispunten boven de mediaan.

Het bestuur is van oordeel dat de vermogensbeheerkosten als absoluut percentage inmiddels in lijn met de verschillende benchmarks liggen. Daarnaast is het bestuur tevreden met de conclusie dat voor de periode 2016-2020 het beleggingsrendement, met een gemiddeld risicoprofiel, 2,7% boven het gemiddelde van 177 pensioenfondsen ligt. In de vorige vergelijkingsperiode 2013-2019 was dit nog 1,5%. In het verslagjaar is geprobeerd om hier samen met de beleggingsconsultant en NNIP een verklaring voor te vinden. De conclusie van deze exercitie was dat zonder inzicht in de gegevens van de peergroep dit niet mogelijk is. Uit de detailanalyse 2020 blijkt dat de overrendementen bij twee van de drie grootste categorieën (aandelen en vastgoed), boven de mediaan en aan de bovenkant van de range liggen.

Externe benchmark transactiekosten (2018-2020)

De transactiekosten van SPAD bedragen 0,12% van het gemiddeld belegd vermogen. De gemiddelde transactiekosten van de peergroep bedraagt 0,08% van het gemiddeld belegd vermogen. Uit de analyse blijkt dat 8 fondsen hogere transactiekosten hebben en 40 fondsen lagere transactiekosten. In vergelijking met de vorige benchmark zijn de transactiekosten van het fonds met 0,02%-punt gestegen. Hoewel het fonds geen inzicht heeft in de kostenstructuur bij de peergroep, is het aannemelijk dat het hogere niveau te maken heeft met aanpassingen in de portefeuille, zoals hierboven is toegelicht.

Code Pensioenfondsen

Tijdens de totstandkoming van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen stelden de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid de Code Pensioenfondsen op. Doel van de Code Pensioenfondsen is de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken, communicatie met de belanghebbenden te versterken en bij te dragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code Pensioenfondsen is per 1 juli 2014 wettelijk verankerd. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Doel van de Code is het functioneren van pensioenfondsen verder te verbeteren én dit inzichtelijk te maken. De Code gaat in op de rol van het bestuur, het VO en het intern toezicht. De Code bevat ook thema's als integraal risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen. Daarnaast geeft de Code weer hoe benoeming, ontslag en zittingstermijnen van bestuursleden en leden van andere organen worden geregeld.

De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen toetst of pensioenfondsen de Code naleven en kan aanbevelingen doen om de Code te verbeteren. In 2017 deed de commissie een aanbeveling voor een compactere Code. Een werkgroep van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid ging hiermee aan de slag. Dat resulteerde in een nieuw voorstel waar de besturen van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid akkoord mee gegaan zijn. In de nieuwe Code zijn de normen herschikt onder acht thema's (Vertrouwen waarmaken, Verantwoordelijkheid nemen, Integer handelen, Kwaliteit nastreven, Zorgvuldig benoemen, Gepast belonen, Toezicht houden en inspraak waarborgen, Transparantie bevorderen). Het aantal normen is teruggebracht van 83 naar 65. De normen zijn korter en duidelijker geformuleerd. Minister Koolmees publiceerde de Code Pensioenfondsen 2018 in de Staatscourant van 3 oktober 2018. Daardoor is de Code wettelijk verankerd. Pensioenfondsen zijn verplicht de normen van de Code toe te passen, tenzij ze onderbouwd kunnen uitleggen een norm niet toe te passen ('pas toe of leg uit').

Het bestuur heeft na een evaluatie in februari 2021 vastgesteld dat veruit de meeste van de 65 normen uit de Code worden nageleefd. In bepaalde gevallen wijkt het fonds in het verslagjaar bewust (deels) af van de normen uit de Code. De afwijkingen wordt hieronder per norm nader toegelicht.

Norm 33: In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.

Het bestuur van het fonds is van oordeel dat voor een klein fonds norm 33 geen wet van Meden en Perzen kan zijn. Dit zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat bepaalde benoemingen (bijvoorbeeld als resultaat van de statutair geregelde verkiezingen) niet door kunnen gaan. Toch is het van groot belang dat het bestuur in staat is om op verschillende manieren naar hetzelfde vraagstuk te kijken; diversiteit binnen de organen kan daar een bijdrage aan leveren. Het bestuur heeft daarom diversiteitsbeleid opgesteld, dat bestaat uit een zestal maatregelen, maar zonder specifieke doelstellingen. Deze maatregelen zijn:

- 1 het bestuur legt vacatures tijdig - en voorzien van een duidelijk profiel - voor aan voordragende partijen (deelnemers, gepensioneerden, werkgever);
- 1 in het profiel wordt in het kader van de beoogde diversiteit onder meer ingegaan op de huidige samenstelling van het fondsorgaan en de gewenste samenstelling;
- 1 het bestuur treedt in overleg met aangesloten werkgever(s) om werknemers te interesseren voor pensioenzaken en het lidmaatschap van het bestuur of VO;
- 1 het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het bestuur, alsmede van het verantwoordingsorgaan;
- 1 het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het pensioenfonds te bevorderen.
- 1 er vindt een driejaarlijkse evaluatie van het diversiteitsbeleid plaats.

Het bestuur rapporteert jaarlijks in het bestuursverslag over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het bestuur, alsmede van het VO. In 2021 bestond het bestuur uit één vrouw en vijf mannen. Alle leden van het bestuur waren ouder dan 40 jaar. Begin 2021 bestond het VO uit één vrouw en twee mannen. Eén lid van het VO was jonger dan 40 jaar. Na de personele wisselingen gedurende 2021 was eind 2021 de man/vrouw-verhouding hetzelfde, maar waren twee leden jonger dan 40 jaar.

De norm voor het opstellen van een stappenplan om diversiteit te bevorderen is opgenomen in de Code Pensioenfondsen 2018. Het stappenplan om diversiteit te bevorderen is nog niet opgesteld.

Norm 34: De zittingsduur van een lid van het bestuur en het Verantwoordingsorgaan is maximaal vier jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.

Als gevolg van de verkiezingen, opleiding, toetsing door DNB e.d. is de termijn al langer dan drie jaar. Het bestuur acht kwaliteit en continuïteit belangrijker dan vernieuwing. Het is daarom de ambitie dat bestuursleden zo mogelijk minimaal twee termijnen zitting hebben. Een periode van acht jaar is voor nieuwe leden minder goed te overzien, daarom is gekozen voor een zittingstermijn van drie jaar. Gelet op deze overwegingen stelt het bestuur ook geen maximum aan het aantal herbenoemingen.

De afgelopen jaren zijn de kennis- en geschiktheidseisen alsmede het tijdsbeslag voor pensioenfondsbestuurders toegenomen. Dit bevordert de doorstroom vanuit de onderneming niet. Het werknemersbestand van Avery Dennison is zeer divers met ongeveer 40 nationaliteiten waarvan een belangrijk deel de Nederlandse taal onvoldoende beheerst. Bij een bestand van ongeveer 450 actieve deelnemers komt op grond van de taalbarrière een groot deel niet in aanmerking voor een bestuurszetel. Daarnaast is het voor mogelijke Nederlands sprekende kandidaten moeilijk om een bestuursfunctie met de dagelijkse werkzaamheden te combineren. De werkgever heeft dit effectief ingepast voor de zittende bestuursleden, maar in de huidige tijd met een efficiëntere organisatie is dat naar de toekomst toe veel moeilijker te realiseren.

Bij navraag is de input van de werkgever, met ondersteuning door de Centrale Ondernemingsraad, dat zij deze onderbouwing van de afwijking ondersteunen. De sociale partners zien dat de bedrijfscultuur doorwerkt in het bestuur. Concreet betekent dit dat er een streven is om de lat steeds hoger te leggen en om aan hoge standaarden te voldoen. Een langere zittingsduur dan 12 jaar van een aantal bestuursleden leidt derhalve niet tot een negatieve invloed op de prestaties van het fonds. Daarnaast hebben de sociale partners aangegeven dat er aan wordt gehecht aan de continuïteit en ervaring van het zittende bestuur bij de invoering van het pensioenakkoord.

Norm 39: Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.

De benoeming en het ontslag van een lid van de visitatiecommissie vindt plaats op advies van het VO in plaats van op bindende voordracht respectievelijk bindend advies. Dit is bepaald op grond van het advies van het VO d.d. 26 maart 2014. Het VO is van mening dat de verantwoordelijkheid voor de benoeming en het ontslag van de leden van de visitatiecommissie bij het bestuur dient te blijven liggen en een vetorecht van het VO dus niet passend is. In 2016 heeft het VO dit nog eens herbevestigd.

Norm 63: Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.

Het bestuur evalueert jaarlijks het Communicatieplan en doet driejaarlijks een onderzoek naar de informatiebehoefte bij de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het laatste onderzoek vond plaats in 2014. Nadien is dit onderzoek niet uitgevoerd in afwachting van nadere besluitvorming van het bestuur.

In 2020 is er uitgebreid gekeken naar onderzoeksmogelijkheden bij één specifieke dienstverlener. Door meerdere factoren heeft dit helaas niet tot een onderzoek geleid. In 2021 is een marktverkenning uitgevoerd worden teneinde een geschikte dienstverlener te contracteren. In 2021 is een geschikte dienstverlener gecontracteerd voor het uitvoeren van een deelnemersonderzoek. Het onderzoek is in december 2021 gestart en in januari 2022 uitgevoerd. Het bestuur heeft de resultaten in februari 2022 besproken.

PENSIOENPARAGRAAF

Pensioenregeling in 2021

Om een beeld te geven van de pensioenregeling die door het fonds in 2021 werd uitgevoerd, volgen enkele kerngegevens:

- 1 De pensioenregeling van het fonds betreft een uitkeringsovereenkomst.
- 1 Het pensioenreglement bevat toezeggingen van ouderdomspensioen ingaande op een leeftijd van 68 jaar, een nabestaandenpensioen en een wezenpensioen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerd middelloonsysteem.
- 1 Voor de vaststelling van het ouderdomspensioen wordt een pensioengrondslag vastgesteld welke gelijk is aan het pensioengevend salaris verminderd met een franchise.
- 1 De franchise voor deze pensioenregeling bedraagt € 14.632,- (per 1 juli 2021). Het bestuur van het fonds besluit jaarlijks per 1 juli over de aanpassing van de franchise.
- 1 Het pensioengevend salaris is gelijk aan 12 maal het maandsalaris inclusief vakantietoeslag, ATV-toeslag, de vaste eindejaarsuitkering, en de ploegentoeslag met een maximum van 8,11% van het pensioengevend salaris. Als pensioengevend salaris wordt, bij een voltijd dienstbetrekking, maximaal € 112.189,- in aanmerking genomen. Dit bedrag (vastgesteld voor het jaar 2021) wordt jaarlijks per 1 januari aangepast met de in Wet inkomstenbelasting 2001 genoemde contractloonontwikkelingsfactor, inclusief eventuele afronding.
- 1 De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 1,875% van de pensioengrondslag. De jaarlijkse opbouw van het partnerpensioen is gelijk aan 70% van het (te bereiken) ouderdomspensioen. Het partnerpensioen is op pensioendatum geheel uitruikbaar voor extra ouderdomspensioen. Het wezenpensioen is gelijk aan 14% van het (te bereiken) ouderdomspensioen.
- 1 De hoogte van de eigen bijdrage door de deelnemers bedraagt 1/3e van de premie. De deelnemer op wie de voorportaalregeling van toepassing is, is geen bijdrage verschuldigd.
- 1 Voor een deelnemer die arbeidsongeschikt is, komt de premie vanaf het tijdstip waarop de deelnemer een WIA- of WAO-uitkering ontvangt, geheel of gedeeltelijk voor rekening van het fonds. In dat geval wordt aan de werkgever en de deelnemer derhalve gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling verleend. De premie wordt berekend naar de pensioengrondslag die gold onmiddellijk voor aanvang van de bedoelde vrijstelling.

Ontwikkelingen naar aanleiding van wet- en regelgeving

Er zijn in 2021 geen wijzigingen geweest in de pensioenregeling naar aanleiding van wet- en regelgeving.

Risicohouding

Het bestuur draagt in overleg met sociale partners en het VO zorg voor de vastlegging van de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds. De risicohouding van het fonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als de mate waarin het fonds, na overleg met sociale partners en het VO bereid is risico's te lopen én de mate waarin het fonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het fonds.

Door middel van een ALM-studie is het gewenste risicoprofiel vastgesteld. Hiervoor is de 'Blind Tasting' methode gehanteerd. Bij de 'Blind Tasting' worden, zonder dat vooraf de beleggingsmixen bekend zijn, kengetallen getoond waarbij de bestuursleden afzonderlijk aangeven of deze aanvaardbaar dan wel niet acceptabel zijn. Daarnaast heeft het fonds medio 2014 een risicobereidheidsonderzoek laten uitvoeren onder de deelnemers en pensioengerechtigden.

De uitkomsten van de 'Blind Tasting' en het risicobereidheidsonderzoek hebben geresulteerd in het door het fonds gewenste risicoprofiel dat is vertaald naar het strategische beleggingsbeleid zoals opgenomen in de ABTN van het fonds.

Aan de hand van analyses en na overleg met sociale partners en het VO, heeft het bestuur de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld. Het bestuur heeft destijds in overleg met sociale partners de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een Vereist Eigen Vermogen (VEV) tussen 13,5% en 23,5%. Naar aanleiding van de wijziging van het strategisch beleggingsbeleid per 1 januari 2019 heeft het fonds de in 2015 vastgestelde korte termijn risicohouding herijkt. Vervolgens heeft het bestuur, aan de hand van de uitgevoerde analyses en na overleg met sociale partners en het Verantwoordingsorgaan, de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een VEV tussen 12,3% en 18,9%. Deze risicohouding is in lijn met de strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Ook voor de mate van renteafdekking is een strategisch beleid met bandbreedtes vastgesteld. Het korte termijn risico gemeten door middel van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) bij de strategische beleggingsportefeuille, bedraagt per 1 januari 2019 15,5%. Het VEV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes.

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waar naar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. De (aanvangs)haalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd. Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader heeft het bestuur na afstemming met de sociale partners de ondergrenzen in 2015 als volgt vastgesteld:

- 1 Het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het fonds precies beschikt over het VEV is op het aanvangsmoment 102,1%. Het bestuur hanteert hiervoor een ondergrens van 92,5%.
- 1 Het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het fonds is op het aanvangsmoment 100,5%. Het bestuur hanteert hiervoor eveneens een ondergrens van 92,5%.
- 1 Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het fonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweerscenario die het fonds dan acceptabel vindt is 33%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 33% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad. Op het aanvangsmoment bedroeg deze afwijking 22,1%.

In verband met de aanpassing van de premiesystematiek per 1 januari 2018 is eind 2017 een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Deze aanvangshaalbaarheidstoets heeft aangetoond dat:

- 1 het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het fonds in 2015 gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
- 1 het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
- 1 het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om - naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan - binnen de looptijd van het herstelplan te voldoen aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen;
- 1 het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau; hiervoor heeft het fonds in 2015 de maximale afwijking vastgesteld.

In mei 2021 is de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Die heeft aangetoond dat:

- 1 het pensioenresultaat (op fondsniveau) van 104,1% valt boven de vastgestelde ondergrens van 92,5%;
- 1 de maximale afwijking in het slechtweerscenario van 15,8% ligt onder de vastgestelde bovengrens;
- 1 het fonds hiermee voldoet aan de normering van de pensioenresultaten die is vastgesteld op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets.

Toeslagenbeleid

Toeslagverlening is bedoeld om de waarde van het pensioen op peil te houden. De toeslagverlening op pensioenaanspraken en op pensioenuitkeringen is voorwaardelijk en vindt alleen plaats als de financiële middelen van het fonds dit toelaten. Er bestaat dus een risico dat er in een jaar geen toeslagverlening plaatsvindt. Het bestuur van het fonds beslist elk jaar of er een toeslag wordt verleend. Gestreefd wordt naar een toeslag op de pensioenaanspraken van deelnemers die gelijk is aan het hoogste van:

- 1 de ontwikkeling van de CAO-lonen bij de werkgever; of
- 1 de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen.

Voor ingegane pensioenen, de premievrije pensioenaanspraken van ex-deelnemers, premievrijgestelde pensioenaanspraken van arbeidsongeschikte deelnemers en aanspraken op bijzonder partnerpensioen van ex-partners en een eventueel eigen aanspraak op ouderdompensioen van ex-partners wordt gestreefd naar een toeslag die gelijk is aan de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer (CPI), gemeten over de periode oktober tot oktober voorafgaande aan het toeslagmoment. Voor de CPI van oktober wordt hierbij steeds uitgegaan van het voorlopige door het CBS gepubliceerde CPI-cijfer.

Indien in enig jaar de toegekende toeslag voor de actieven of de niet-actieven (in negatieve zin) afwijkt van de voor deze groepen gedefinieerde maatstaf dan wordt het verschil benoemd als toeslagachterstand. Toeslagachterstanden kunnen afhankelijk van de financiële positie van het fonds worden ingehaald. Bij het vaststellen van de toeslagachterstand wordt rekening gehouden met een eventuele negatieve prijsindex in enig jaar. De toeslagachterstand wordt hierdoor lager. Door het verschil in maatstaf kan de toeslagachterstand verschillend zijn voor de groep actieven en de groep niet-actieven. De toeslagachterstand wordt door het fonds individueel en cumulatief per pensioensoort bijgehouden. Tot 1 januari 2019 werd de toeslagachterstand gemaximeerd op de achterstand die was ontstaan maximaal 10 jaar voorafgaand aan het toeslagmoment. Vanaf 1 januari 2019 is deze maximering komen te vervallen. Het startpunt voor de vaststelling van de totale cumulatieve achterstand is nog wel gebaseerd op de voorheen geldende periode van 10 jaar en is vastgesteld op 1 januari 2011. Toeslagachterstanden kunnen afhankelijk van de financiële positie van het fonds worden ingehaald. In 2019 is de cumulatieve achterstand per deelnemer berekend en ingelezen in het pensioenadministratiesysteem.

Indien in enig jaar inhaaltoeslag wordt toegekend, dan is het percentage van de inhaaltoeslag voor alle deelnemers gelijk, onafhankelijk van hun status. Het bedrag aan toeslagachterstand wordt verlaagd met het bedrag aan inhaaltoeslag. De toeslagachterstand mag niet negatief worden. De som van de inhaaltoeslagen is derhalve gemaximeerd op de cumulatieve toeslagachterstand per pensioensoort.

De voorwaardelijke toeslag wordt gefinancierd uit overrendementen gerealiseerd op de beleggingen van het fonds. De premie bevat geen expliciete opslag voor deze toeslag. Voor toekomstige toeslag wordt geen bestemmingsreserve gevormd.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenrechten, pensioenaanspraken en pensioengrondslagen (van arbeidsongeschikten) worden aangepast. Onder het huidige FTK zijn strenge voorwaarden gesteld aan het verhogen van de pensioenaanspraken. Toeslagverlening is alleen toegestaan indien dit toekomstbestendig is. Dat betekent onder meer dat het fonds alleen de pensioenen mag verhogen indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Een volledig toeslag kan pas worden verleend bij een bepaalde streefgrens (per 31 december 2021: een beleidsdekkingsgraad van 125,2%). Bij het vaststellen of in enig jaar de middelen toereikend zijn om een toeslag toe te kennen is de beleidsdekkingsgraad dus een belangrijke indicator. Er wordt echter ook gekeken naar toekomstige ontwikkelingen, die direct of indirect van invloed kunnen zijn op de (toekomstige) financiële positie van het fonds.

Vanaf 2015 moet ook de reële dekkingsgraad per jaareinde worden gerapporteerd aan DNB. In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. De reële dekkingsgraad van het fonds bedraagt ultimo 2021: 105,8 % (2020: 95,2%). Hierbij moet worden aangetekend dat de huidige inflatie (tweede kwartaal 2022) aanzienlijk hoger ligt, hetgeen zou leiden tot een lagere reële dekkingsgraad.

VERMOGENSBEHEER EN VERMOGENSPOSITIE

Terugblik 2021

Algemene ontwikkelingen

Door een gunstig samenspel van factoren ontstond gedurende 2021 in vele landen een bovengemiddelde economische groei. Cruciaal daarbij was de heropening van de economieën door de wereldwijde uitrol van vaccins tegen de in 2020 uitgebroken pandemie. Consumenten konden hierdoor het extra spaargeld dat vanaf het voorjaar van 2020 was opgebouwd weer uitgeven. De financiën van huishoudens zagen er ook zeer gezond uit en er was volop krediet beschikbaar. Daarnaast was de winstgevendheid van bedrijven sterk aangetrokken en was het vertrouwen van ondernemers bovengemiddeld. De expansieve stemming in het bedrijfsleven kwam ook tot uiting in een zeer sterke vraag naar arbeid, die vervolgens ook gunstig was voor de consumentenbestedingen en het vertrouwen. Centrale banken in de ontwikkelde wereld hielden ondertussen vast aan hun monetaire beleidssteun, terwijl overheden additioneel voor een stevige begrotingsimpuls zorgden. In de VS ontstond deze steun na de verkiezingswinst en de brede meerderheid van de Democraten.

Een aantal opkomende markten bleef echter nog duidelijk worstelen met de pandemie. De lage vaccinatiegraad is niet gunstig voor de groei. In het laatste kwartaal van het jaar kwamen daar nog het risico bij van een groeivertraging in China als gevolg van problemen bij vastgoedgigant Evergrande en stroomuitval.

Bij een krachtig herstel van de vraag bleef er door het virus evenwel sprake van aanbodbeperkingen. Dit laatste ontstond mede door de opkomst van de deltavariant van het coronavirus. De onevenwichtigheden tussen vraag en aanbod voor verschillende goederen en diensten resulteerde vanaf de tweede helft van het jaar in een groeivertraging en had een opwaarts effect op vele prijzen. Vooral de energieprijzen stegen in 2021 sterk. Centrale banken zinspeelden vanaf het midden van het jaar op afbouw van de steunaankopen, bedoeld om de inflatieverwachtingen te beheersen.

Financiële markten

In het eerste deel van 2021 omarmden beleggers het reflatiethema (hogere groei en inflatie onder invloed van een ondersteunend monetair en begrotingsbeleid) volledig. Economische steun, verbeterende macrocijfers, de uitrol van vaccins en sterke winstcijfers zorgden voor koersstijgingen op de aandelenmarkten. Ook cyclische grondstoffen en beursgenoteerd vastgoed profiteerden van deze trend.

De stijging van de rentes op staatsobligaties beperkte echter de rendementen op vastrentende waarden. Meer risicovolle obligaties deden het beter dan veilige staatsobligaties. Op de laatste categorie werden sterk negatieve rendementen behaald. Opkomende markten bleven achter bij de beleggingen in de ontwikkelde landen. Dit kwam onder meer omdat een aantal opkomende markten bleef worstelen met de pandemie.

Aan het einde van het jaar zwakte het reflatiethema duidelijk af door wat zwakkere macrocijfers, een hogere inflatie en een piek in de winstgroei. Dit zorgde vooral voor aandelen in grotere koersschommelingen.

Beleggingsbeleid

Het bestuur heeft investment beliefs geformuleerd, welke in 2021 zijn geëvalueerd. De investment beliefs vormen de algemene overtuiging van het fonds ten aanzien van beleggen en de houding ten aanzien van de risico's. De beginselen worden gebruikt als uitgangspunt ten aanzien van de verdere uitwerking van het beleggingsbeleid.

In 2021 heeft het fonds gezamenlijk met de fiduciair beheerder conform het opgestelde jaarplan de beleggingscyclus verder doorlopen. De nadruk lag daarbij op de ALM-studie, de uitwerking van het MVB-beleid en het vaststellen van een reeks van beleidsdocumenten ten behoeve van een (nieuw) strategisch beleggingsbeleid document.

Het vermogen is wereldwijd belegd in vastrentende waarden, aandelen, beursgenoteerd vastgoed en grondstoffen. Een zeer beperkt gedeelte van het vermogen wordt aangehouden in de vorm van liquiditeiten. In 2021 is het strategisch beleggingsbeleid herijkt middels een ALM-studie. In vergelijking met de ALM-studie uit 2018 is het pensioenresultaat voor zowel actieven als inactieven gestegen en de kans op een bijstorting door de werkgever afgenomen. Op basis van de ALM-studie is besloten het risicoprofiel van de beleggingen niet te wijzigen. In het najaar is de jaarlijkse SAA-studie uitgevoerd. Uit deze SAA-studie volgt een wijziging voor het beleggingsplan 2022. In de normportefeuille 2022 wordt afscheid genomen van grondstoffen en de allocatie van 2,5% wordt verschoven naar een extra gewicht van 1,5% in de bestaande belegging aandelen opkomende markten en een extra gewicht van 1% in de bestaande belegging in bedrijfsobligaties.

Als onderdeel van de beleggingscyclus stelt het bestuur per beleggingscategorie een investment case op. In de conclusie van iedere investment case wordt onderbouwd waarom een categorie wel of niet in aanmerking komt voor opname in de portefeuille. Elke beleggingscategorie wordt tenminste eenmaal per 3 jaar geëvalueerd. In 2021 heeft het bestuur de investment cases voor de bestaande beleggingen in LDI (liability driven investment) fondsen (een onderdeel van de matching portefeuille), aandelen opkomende markten en beursgenoteerd vastgoed geëvalueerd. De conclusies waren wederom positief. Voor high yield obligaties en infra equity zijn nieuwe investment cases opgesteld. Hoewel de conclusie is dat de beleggingscategorie high yield past binnen het strategische beleggingsbeleid van het fonds ziet het bestuur momenteel geen toegevoegde waarde. De conclusie van het bestuur ten aanzien van infra equity is negatief vanwege de extra complexiteit, relatief hoge kosten en een beperkte liquiditeit van deze categorie.

Het bestuur evalueert periodiek de vermogensbeheerders. Afgelopen jaar is de vermogensbeheerder voor aandelen opkomende markten beoordeeld. Er zijn in 2021 geen vermogensbeheerders vervangen. In 2021 heeft het bestuur zowel een beleidsdocument voor de selectie, monitoring en evaluatie van de vermogensbeheerders alsmede de fiduciair beheerder vastgesteld.

In onderstaande tabel worden de strategische beleggingsmix en de toegestane bandbreedtes eind 2021 getoond.

Categorie	Strategisch gewicht	Bandbreedte
Matching portefeuille	55%	50% - 60%
Duration Matching Fondsen	40%	30% - 55%
Bedrijfsobligaties	7%	3,5% -10%
Nederlandse hypotheek	8%	0% - 10%
Liquiditeitsfondsen	0%	0% - 2,5%
Aandelen	30%	25% - 35%
Aandelen ontwikkelde markten	27%	22% - 32%
Aandelen opkomende markten	3%	0% - 6%
Beursgenoteerd vastgoed	10%	7,5% - 12,5%
Obligaties opkomende markten – lokale valuta	2,5%	0% - 5%
Grondstoffen	2,5%	0% - 5%
Liquide middelen	0%	-/-1% - 2,5%

Er is geen sprake van een actief tactische asset allocatie beleid. Ter beheersing van het risico is een mechanische herbalanceringsprocedure afgesproken. Dit betekent dat de beleggingsmix bij een overschrijding van de bandbreedtes wordt geherbalanceerd. In geval van heftige marktbevingen of andere uitzonderlijke omstandigheden kan het bestuur besluiten daarvan tijdelijk af te wijken. In 2021 is het herbalanceringsbeleid geëvalueerd en zijn de vastgestelde bandbreedtes nader onderbouwd.

Begin februari 2021 was door marktontwikkelingen het belang in vastrentende waarden kleiner dan toegestaan. In overeenstemming met het beleid is de vermogensverdeling in lijn gebracht met de normverdeling.

Het fonds dekt strategisch 75% van het renterisico van de pensioenverplichtingen af. Het fonds bepaalt periodiek wat de gewenste eigenschappen van de totale vastrentende portefeuille zijn en stelt op basis hiervan de gewichten van de verschillende beleggingsfondsen vast. Sinds 2017 wordt voor de afdekking van het renterisico gebruik gemaakt van de DMR fondsen van NN IP. Daarnaast dragen ook de bedrijfsobligaties en het Nederlandse hypotheekfonds bij aan de renteaafdekking.

De mate van renteaafdekking per eind december 2021 bedraagt 75,1%, dit valt binnen de bandbreedtes van +/- 2,5% ten opzichte van de strategische renteaafdekking (75%). Ter beheersing van het curverisico gelden bandbreedtes van 10%.

Het bestuur heeft valutabeleid opgesteld om het valutarisico te beperken. Het valutarisico van ontwikkelde landen wordt voor 75% afgedekt door gebruik te maken van beleggingsfondsen waarbij de valutarisico's binnen de fondsen worden afgedekt. Het valutarisico van opkomende landen wordt niet afgedekt.

Beleggingsmix ultimo december 2021

Onderstaande tabel toont de marktwaarde en samenstelling van de beleggingsportefeuille ultimo december 2021.

	(x € 1.000)	in %	Strategische mix in %
Matching portefeuille	258.706	49,8%	55,0%
Aandelen	170.064	32,8%	30,0%
Vastgoed	63.040	12,1%	10,0%
Obligaties opkomende markten	12.148	2,3%	2,5%
Grondstoffen	15.003	2,9%	2,5%
Liquide middelen	41	0,0%	0,0%
Totaal	519.002	100,0%	100,0%

De totale portefeuille behaalde een rendement van 4,4% (2020: 14,9%). Het benchmarkrendement bedroeg 2,8% (2020: 11,9%). In de onderstaande tabel staan de behaalde rendementen en de benchmarks. Er zaten grote verschillen tussen de rendementen op de verschillende beleggingscategorieën.

	Rendement*	Benchmark	Rendement*	Benchmark
	2021	2021	2020	2020
Matching portefeuille	-/-11,4%	-/-12,0%	17,5%	17,5%
Aandelen Ontwikkelde Markten	23,9%	23,3%	14,7%	12,3%
Aandelen Opkomende Markten	2,7%	4,9%	7,9%	8,5%
Beursgenoteerd vastgoed	36,6%	35,7%	-/-10,3%	-/-15,8%
Obligaties opkomende markten	-/-1,7%	-/-1,8%	-/-4,7%	-/-5,8%
Grondstoffen	26,7%	26,0%	-/-1,5%	-/-3,8%
Liquide middelen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totale portefeuille	4,4%	2,8%	14,9%	11,9%

*dit betreft netto rendementen.

De matching portefeuille (waaronder staats- en bedrijfsobligaties, Nederlandse hypotheeklen aangevuld met renteswaps voor de afdekking van het renterisico) behaalde een rendement van -11,4%. Dit kwam vooral door de gestegen rente. Het rendement van de portefeuille was licht hoger dan de benchmark.

De rendementen op aandelen ontwikkelde markten en beursgenoteerd vastgoed waren zeer positief met 23,9% en 36,6%. Beide beleggingsfondsen presteerden beter dan de benchmark. Het rendement van aandelen opkomende markten daarentegen was fors lager, maar nog wel positief. Het actief beheerde beleggingsfonds bleef achter bij de benchmark.

Op de categorie obligaties opkomende landen werd, nagenoeg in lijn met de benchmark, een negatief resultaat behaald. Grondstoffen presteerden daarentegen uitstekend en het geselecteerde beleggingsfonds versloeg licht de benchmark.

Het rendement op de totale portefeuille was 1,6%-punt hoger dan de benchmark. Dit kan worden verklaard door zowel een allocatie- (het afwijken van de strategische gewingen door marktontwikkelingen) als een selectie-effect (de prestatie van de gekozen beleggingen versus de benchmark).

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Uitwerking beleid

In 2020 heeft het fonds op gestructureerde wijze de eigen overtuigingen, thematische speerpunten en ambities op Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) verwoord en vastgesteld. Het beleid is terug te vinden op de website van het fonds. In het MVB-beleidsdocument wordt expliciete aandacht geschonken aan de vereisten vanuit het IMVB-convenant, waarvan het pensioenfonds het brede spoor heeft ondertekend. Inmiddels zijn aanzienlijke stappen gezet en zijn veel van de convenantseisen ten aanzien van het MVB-beleid goed verankerd.

Naast de verankering van de OESO-richtlijnen in het MVB-beleid voldoet SPAD bijvoorbeeld aan (een groot deel van) de due diligence eisen uit het convenant door het identificeren in een due diligence screeningsrapportage van hoog-impact schendingen van OESO-richtlijnen op bijbehorende thema's. De IMVB-inspanningen worden daarnaast samengevat in een IMVB-jaarverslag, waarmee invulling wordt gegeven aan de transparantieplichtingen van het convenant.

In het MVB-beleid hebben de thema's van het VN Global Compact en de OESO-richtlijnen een relevante en belangrijke plek en wordt extra nadruk gelegd op een aantal maatschappelijke thema's. In 2021 heeft het bestuur het thema klimaatverandering nader geconcretiseerd. Het bestuur heeft de keuze gemaakt om een CO2-reductiedoelstelling in de aandelenportefeuille te verankeren en hiervoor gebruik te maken van een klimaatbenchmark.

Besluitvorming over doelstellingen en implementatie staan in 2022 op het programma.

Met ingang van 10 maart 2021 moeten pensioenfondsen voldoen aan een nieuwe Europese verordening met informatieverplichtingen over duurzame beleggingen, de zogenaamde Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De SFDR komt voort uit het actieplan van de Europese Commissie voor de financiering van een duurzame economie. De wetgeving wordt in stappen geïmplementeerd. Om te voldoen aan de verplichtingen uit hoofde van SFDR level 1 heeft het fonds een verklaring met aanvullende informatie met betrekking tot duurzaamheid in het beleggingsproces op de website gepubliceerd.

Uitvoering

Conform art. 135, lid 4 van de Pensioenwet dient het fonds in zijn bestuursverslag te vermelden op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Omdat de beleggingen plaatsvinden middels beleggingsfondsen, heeft het fonds geen (directe) invloed op het beleid binnen deze fondsen. Het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen wordt daarom geïmplementeerd middels de selectie en (periodieke) beoordeling van de vermogensbeheerders en beleggingsfondsen waarin wordt belegd. Het fonds hanteert hierbij de volgende uitgangspunten:

1. Het beleggingsbeleid voldoet aan de relevante wet- en regelgeving;
2. Alle vermogensbeheerders dienen de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) te hebben ondertekend en ESG-factoren mee te nemen in het beleggingsbeleid;
3. De vermogensbeheerders gaan de dialoog aan met de bedrijven waarin zij beleggen en oefenen het stemrecht op aandelen uit.

Alle vermogensbeheerders die door het fonds zijn aangesteld hebben de Principles for Responsible Investing (PRI) ondertekend. De basis van de PRI wordt gevormd door zes principes ten aanzien van verantwoord beleggen. De ambitie van de PRI is de integratie van Environmental, Social & Governance (ESG) factoren in het beleggingsbeleid.

Stemmen

Omdat het fonds via beleggingsfondsen in aandelen belegt, is het (mede-)eigenaar van een groot aantal bedrijven. De vermogensbeheerders van deze aandelenfondsen zijn Northern Trust en JPMorgan. Zij stemmen namens het fonds op aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in het beleggingsfonds. In 2021 is binnen het JPMorgan opkomende landen aandelenfonds op 131 aandeelhoudersvergaderingen, waarbij op 5% van de agendapunten tegen het advies van het management is gestemd. Northern Trust heeft binnen het World Custom ESG Equity Fund tijdens 1.322 aandeelhoudersvergaderingen gestemd op 18.605 agendapunten. Op 7% van de agendapunten heeft de beheerder tegen het agendavoorstel gestemd. Binnen het Northern Trust Developed Real Estate Index Fund is tijdens 285 vergaderingen gestemd op 3.431 agendapunten, waarbij in 6% van de gevallen tegen is gestemd.

Dialoog

Northern Trust en JPMorgan gaan de dialoog aan met een aantal bedrijven waarin wordt belegd ('engagement'). Het Northern Trust ESG aandelenfonds via Hermes EOS de dialoog aangegaan met bedrijven over thema's op het gebied van milieu, maatschappij, governance en strategie, risico en communicatie. Ook JPMorgan voert een actief engagementbeleid, gericht op milieu, sociale en governance kwesties, waarbij met bedrijven wereldwijd een dialoog over deze onderwerpen is gevoerd. Zowel JPMorgan als Northern Trust zijn aangesloten bij het initiatief Climate Action 100+, waarin beleggers samenwerken en zo meer invloed kunnen uitoefenen op het klimaatbeleid van bedrijven.

Uitsluitingen

Zowel Northern Trust als JPMorgan hanteren een uitsluitingsbeleid. Northern Trust sluit in het World Custom ESG Equity fonds ondernemingen uit op basis van meerdere criteria. Dit betreft producenten van controversiële wapens en conventionele wapens, schenders van internationale normen zoals VN Global Compact en de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, tabaksproducenten en ondernemingen die betrokken zijn bij delving van steen- of bruinkolen, teerzanden, schalie-energie of actief zijn in Arctische gebieden. JPMorgan past uitsluitingen toe ten aanzien van betrokkenheid bij productie of distributie van controversiële en conventionele wapens, tabaksproductie, ondernemingen die betrokken zijn bij delving van steen- of bruinkolen en ondernemingen die te maken hebben met significante controversies.

FINANCIËLE POSITIE

Dekkingsgraad en herstelplan

De financiële positie van het fonds wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad. Alle beleidsmaatregelen worden gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.

Per 31 december 2020 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 115,9%. Dit was hoger dan de op dat moment vereiste dekkingsgraad van 115,2%, zodat het fonds geen herstelplan in hoefde te dienen.

De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 is 130,4%. Dit is hoger dan de op dat moment vereiste dekkingsgraad van 116,4%. Het is daarom ook in 2021 niet nodig een herstelplan in te dienen.

De stijging van de dekkingsgraad in 2021 is onder meer het gevolg van de positieve beleggingsresultaten en de gestegen marktrente. De gestegen marktrente heeft gezorgd voor een daling van de technische voorzieningen. Het toekennen van een voorwaardelijke indexatie van 3,28% aan de actieven en de inactieven, aangevuld met een inhaalindexatie van 0,67% voor de inactieven, zorgde voor een verhoging van de technische voorzieningen per 31 december 2021.

Dekkingsgraad

	31-12-2021	31-12-2020	31-12 2019	31-12 2018	31-12 2017
	%	%	%	%	%
Actuele dekkingsgraad	132,6	122,6	119,4	112,0	118,4
Beleidsdekkingsgraad	130,4	115,9	116,4	117,9	115,7
Vereiste dekkingsgraad	116,4	115,2	115,5	115,1	115,9
Premiedekkingsgraad	84,4	91,4	96,3	104,5	93,8

De vereiste dekkingsgraad zoals voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Pensioenwet bedraagt 116,4%. Ultimo 2021 is derhalve geen sprake van een tekortsituatie.

Actuariële analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat over 2021 en 2020 en de wijzigingen daarin blijken uit het volgende overzicht (x €1.000):

	2021	2020
Beleggingsresultaat (inclusief wijziging RTS)	50.683	15.486
Premie en koopsommen	-1.648	-755
Sterfte	1.553	-119
Resultaat op toeslagverlening	-14.886	-2.955
Omrekening overlevingstafel / wijziging actuariële grondslagen	-	9.612
Arbeidsongeschiktheid	-269	-29
Risicoherverzekering	353	-
Mutaties/diversen	84	-126
Resultaat	35.870	21.114

Beleggingsresultaat (inclusief wijziging RTS)

Hieronder valt het behaalde directe en indirecte beleggingsrendement ad €21.503 en de benodigde interest voor de verplichtingen ad €2.183 positief. Daarnaast had de stijging van de rentetermijnstructuur in het boekjaar een positief effect op de verplichtingen van €26.997.

Premie en koopsommen

Het resultaat op de premie bestaat uit het verschil tussen aan de ene kant de bijdragen zoals deze van de werkgevers en werknemers in het boekjaar worden ontvangen en aan de andere kant het voor de tijdsevenredige opbouw van de pensioenaanspraken benodigde bedrag. De doorsneepremie bedraagt 38,46% van de pensioengrondslag.

Sterfte

Het resultaat op sterfte is vastgesteld op basis van de Prognosetafel AG2020 met correctiefactoren gebaseerd op de inkomensklasse "hoog" volgens het Mercer ervaringssterfte model 2019. Het kan gesplitst worden in een het resultaat langlevensrisico (€ 3.149 positief) en het resultaat overlijdensrisico (€ 1.596 negatief).

Resultaat op toeslagverlening

In 2021 is een toeslag van 3,28% verleend aan de actieven, een toeslag van 3,28% aan de inactieven en een inhaaltoeslag van 0,67% aan zowel de actieven als de inactieven.

Kostendeekkende premie, (gedempte) toetspremie en feitelijke premie

De kostendeekkende, (gedempte) toetspremie en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt (x €1.000):

	2021	2020
Kostendeekkende premie	12.727	10.577
Gedempte toetspremie	6.754	6.149
Feitelijke premie	9.476	8.466

De totale bijdrage van werkgever (6.317) en werknemers (3.159) bedraagt 38,46% (2020: 31,5% tot 1 juli en 38,46% vanaf 1 juli) van de pensioengrondslag.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt (x €1.000):

	2021	2020
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	10.546	8.746
Opslag voor uitvoeringskosten	578	475
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	1.603	1.356
	<u>12.727</u>	<u>10.577</u>

De samenstelling van de (gedempte) toetspremie is als volgt (x €1.000):

	2021	2020
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	3.326	2.954
Opslag voor uitvoeringskosten	578	475
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	506	449
Bijdrage voorwaardelijke onderdelen	2.344	2.271
	<u>6.754</u>	<u>6.149</u>

RISICOPARAGRAAF

Hieronder volgt eerst een beschrijving van de voornaamste risico's welke het fonds onderkent en vervolgens een beschrijving van de overige risico's welke door het fonds zijn geïdentificeerd.

Voornaamste risico's

De voornaamste risico's die het fonds onderkent zijn het renterisico en het zakelijke waardenrisico. Deze twee risico's zijn hieronder nader uitgewerkt.

Renterisico

Het fonds loopt renterisico doordat de waarde van de beleggingen anders op renteveranderingen reageert dan de waarde van de verplichtingen van het fonds. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. Het bestuur heeft ervoor gekozen om het renterisico van de verplichtingen te beperken, maar niet geheel af te dekken teneinde ook in tijden van stijgende rente en inflatie over financiële middelen te beschikken ten behoeve van de toeslagverlening op de pensioenen. Op basis van het gekozen risicoprofiel wordt het renterisico van de pensioenverplichtingen voor 75% afgedekt (op marktwaarde).

Bij een niet volledige afdekking heeft een rentedaling een negatief effect op de dekkingsgraad en een rentestijging een positief effect. Ultimo 2021 was de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op marktwaarde) voor renteveranderingen als volgt:

Rente	-/- 1,5%	-/- 1,0%	-/- 0,5%	0,0%	+ 0,5%	1,0%	+ 1,5%
Dekkingsgraad (op marktwaarde)	113%	118%	123%	129%	134%	140%	146%

De mate van renteafdekking per eind december 2021 bedraagt 75,1%, dit valt binnen de bandbreedtes van +/- 2,5% ten opzichte van de strategische renteafdekking (75%). Omdat de rente in 2021 is gestegen, heeft het renterisico een positieve impact gehad op de dekkingsgraad (op marktwaarde). Het feitelijk rendement van de matching portefeuille was in lijn met de doelstelling.

Het fonds heeft het risicobeleid in 2021 niet aangepast. Eens in de drie jaar wordt middels een ALM-studie de mate van renteafdekking onderzocht. Op basis van de ALM-resultaten in 2021 heeft het bestuur besloten het percentage renteafdekking niet te wijzigen.

Zakelijke waardenrisico

Het zakelijke waardenrisico betreft het risico op een daling van de marktwaarde van aandelen en overige zakelijke waarden. Vanuit de verwachting van een positieve beloning voor dit risico op de lange termijn, wordt het zakelijke waardenrisico bewust aangegaan. In de ALM-studie en de jaarlijkse SAA-studie wordt de gewenste allocatie naar zakelijke waarden bepaald en nader ingevuld aan de hand van het gekozen risicoprofiel.

Door middel van de risicorapportage wordt middels een gevoeligheidsanalyse het zakelijke waardenrisico inzichtelijk gemaakt. Hierbij wordt inzicht gegeven in de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op marktwaarde) voor schokken op de zakelijke waarden portefeuille, bestaande uit aandelen, beursgenoteerd vastgoed, obligaties opkomende markten en commodities.

Ultimo 2021 was de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op marktwaarde) voor veranderingen in de marktwaarde van de zakelijke waarden als volgt:

Zakelijke waarden	-/- 50%	-/- 30%	-/- 10%	0,0%	+ 10%	+ 30%	+ 50%
Dekkingsgraad (op marktwaarde)	100%	111%	123%	129%	134%	146%	157%

In 2021 heeft de zakelijke waarden portefeuille een rendement behaald van 24,2%. Het fonds heeft het risicobeleid in 2021 niet aangepast naar aanleiding van de werkelijke impact van het zakelijke waardenrisico op het fonds. Eens in de drie jaar wordt middels een ALM-studie het beleggingsbeleid afgestemd op de risicohouding en de pensioenverplichtingen op de lange termijn. In 2021 is het risicoprofiel van de beleggingen herijkt. Op basis van de ALM-resultaten is besloten het risicoprofiel gelijk te houden. Op basis van de jaarlijkse SAA-studie zal de samenstelling van de strategische portefeuille met ingang van februari 2022 een kleine wijziging ondergaan.

Overige belangrijke risico's

Het bestuur onderkent onder andere de volgende overige risico's:

Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de marktprijzen van de beleggingen dalen. Het risico heeft betrekking op de portefeuille zakelijke waarden. Het risico van marktwaardebewegingen wordt op totaalniveau getoetst, omdat verschillende risico's elkaar kunnen versterken of juist diversifiërend werken. De belangrijkste beheersmaatregel is spreiding (diversificatie) van de portefeuille over beleggingscategorieën en regio's. Op basis van rendementsverwachtingen kiest het fonds bewust voor het nemen van marktrisico. Door middel van de ALM-studie wordt een inschatting gemaakt van de omvang en mogelijke impact. Het fonds maakt vervolgens een risico- en rendementsafweging welke de basis vormt voor het strategisch beleggingsbeleid. Gedurende het jaar monitort het fonds de tracking error ten opzichte van de verplichtingen (ofwel het dekkingsgraadirisico).

Inflatierisico

Het fonds loopt inflatierisico doordat de waarde van de geïndexeerde pensioentoezeggingen anders op inflatieveranderingen reageert dan de waarde van de beleggingen. Met betrekking tot de toeslagambitie van het fonds is het risico dat de verandering van de pensioenvoorzieningen als gevolg van inflatie niet gecompenseerd wordt door een waardeverandering van de beleggingen. De toeslagambitie wordt in de ALM-studie getoetst. De haalbaarheidstoets verschaft inzicht in de verwachte toeslagrealisatie. Het beleggingsbeleid bevat geen instrumenten die specifiek tot doel hebben het inflatierisico af te dekken.

Valutarisico

De waarde van beleggingen kan veranderen door schommelingen in de wisselkoersen ten opzichte van de euro. Het bestuur heeft valutabeleid opgesteld om het valutarisico te beperken:

- 1 om het balansrisico te minimaliseren wordt het valutarisico van ontwikkelde landen voor 75% afgedekt (uniform afdekkingspercentage);
- 1 er geldt een bandbreedte van 5%-punt rondom de gewenste afdekking van 75%;
- 1 het valutarisico van opkomende landen wordt niet afgedekt om beleggingstechnische redenen, de mindere liquiditeit en kosten.

Om het gewenste afdekkingspercentage van 75% te realiseren wordt een combinatie van EUR hedged en unhedged share classes van een of meerdere fonds(-en) in de gewenste verhouding met elkaar gecombineerd. Door middel van de risicorapportage wordt het valutarisico inzichtelijk gemaakt.

Kredietrisico

Onder kredietrisico wordt verstaan het risico dat een verlies optreedt als een kredietnemer zijn afgesproken betalingen niet nakomt of dat de kredietwaardigheid van een kredietnemer afneemt. Uit rendementsoverwegingen bevat de portefeuille bewust kredietrisico. Er is een allocatie naar bedrijfsobligaties bepaald die aansluit bij het gekozen risicoprofiel. De benchmarkkeuze, zoals ten aanzien van de spreiding over categorieën en debiteuren, is hierbij van belang. Door middel van de risicorapportage wordt het kredietrisico inzichtelijk gemaakt. Voorafgaand aan de selectie van een fondsmanager stelt het bestuur de randvoorwaarden vast t.a.v. landen en/of sectoren en de kredietwaardigheidsratings.

Tegenpartijrisico

Bij het aangaan van transacties met externe partijen (o.a. derivatenposities en het gebruik van securities lending) wordt exposure opgebouwd bij tegenpartijen. Een faillissement van een tegenpartij kan tot verliezen leiden. Het fonds neemt zelf geen derivatenposities in. Wel wordt binnen de beleggingsfondsen in derivaten gehandeld. Bij het afsluiten van de renteswaps wordt gebruik gemaakt van central clearing. Het tegenpartijrisico wordt binnen de beleggingsfondsen beheerst met behulp van restricties op de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van exposure over verschillende tegenpartijen en het maken van afspraken over de hoogte en kwaliteit van het onderpand.

Liquiditeitsrisico

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat het fonds niet op korte termijn aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Het fonds acht het liquiditeitsrisico beperkt, omdat participaties in de beleggingsfondsen, met uitzondering van het hypotheekfonds, op dagbasis verhandelbaar zijn en er dus op korte termijn middelen vrijgemaakt kunnen worden. Voorts is ook van belang dat onderpandbehoefte uit hoofde van derivatenposities binnen de beleggingsfondsen worden opgevangen. Tot slot zijn de verwachte premie-inkomsten voor de komende jaren lager dan de verwachte uitkeringen en heeft het fonds een liquiditeitsbeleid vastgesteld.

Concentratierisico

Door gebrekkige spreiding kan concentratierisico ontstaan waarbij verliezen optreden doordat een te grote gevoeligheid bestaat naar één regio, sector of marktpartij. Bij het opstellen van het beleggingsbeleid wordt derhalve gediversifieerd over beleggingscategorieën, regio's en sectoren. Door middel van de risicorapportage wordt het concentratierisico inzichtelijk gemaakt.

Actief risico

Het risico dat een vermogensbeheerder door het voeren van een actief beleggingsbeleid een lager portefeuillerendement behaalt dan het rendement op de benchmark. Dit risico wordt beheerst door voor actief beheerde beleggingsinstellingen een grens te stellen aan de mate van afwijking, ofwel een maximale tracking error te hanteren. In de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt actief risico meegenomen.

Klimaatrisico

Het risico dat klimaatveranderingen een negatieve invloed hebben op de waarde van (delen van) de beleggingsportefeuille. Als onderdeel van de ALM-studie 2021 zijn DNB klimaatscenario's doorgerekend. Hierbij worden de transitierisico's in kaart gebracht door middel van een klimaatstresstest met vier scenario's. De onzekerheden rondom klimaatontwikkelingen en de energietransitie zijn immers groot. De uitkomsten van deze scenario's geven het fonds meer inzicht in de mogelijke ontwikkeling van de financiële positie bij een disruptieve energietransitie. De DNB stress-test resultaten tonen aan dat het fonds het meest gevoelig is voor het zogenaamde DNB 'double shock' scenario. Portfoliorisico's inzake klimaatrisico's kunnen gemitigeerd worden door effectief en betrouwbaar ESG beleid te implementeren, met name als het gaat om de energie transitierisico's. Het bestuur heeft het klimaatrisico tevens meegenomen in de eigenrisicobeoordeling van het fonds als onderdeel van de analyse naar nieuwe en opkomende risico's welke het pensioenfonds kunnen bedreigen. Het bestuur stelde daarin vast dat de spreiding van de beleggingen over categorieën, sectoren, regio's en ondernemingen de impact van de klimaatrisico's beperkt, alsmede de omvang van de returnportefeuille (norm: 45%, bandbreedte: 40-50%).

Operationeel risico

Operationeel risico met betrekking tot het beleggingsbeleid bestaat uit operationele fouten bij de fiduciair beheerder en fondsmanagers (buiten het mandaat handelen of het verrichten van onjuiste betalingen), frauderisico's, settlementrisico's en operationele fouten bij het fonds zelf (zoals het verrichten van onjuiste transacties). De beheersing van het operationeel risico bij de fiduciair beheerder en fondsmanagers vindt in het algemeen plaats middels het vierogen principe, een goede functiescheiding, frequente en gedetailleerde rapportages en periodieke evaluatie van beheersmaatregelen. Het fonds ontvangt ieder kwartaal een rapport over de niet-financiële risico's en jaarlijks een ISAE 3402 rapport. Het bestuur van het fonds waarborgt de beheersing van het operationeel risico onder meer via de risicoanalyse, het uitbestedingsbeleid en de jaarlijkse evaluatie van de fiduciair beheerder en de monitoring van de fondsmanagers door Altis.

Het fonds mitigeert en beheerst de frauderisico's meer specifiek door zowel op organisatie- als procesniveau beheersmaatregelen in te richten. De belangrijkste beheersmaatregelen bestaan hierbij uit: het aanwezig zijn van een gedragscode en klokkenluidersregeling, de processen bij de uitbestedingsorganisaties en het ingerichte onafhankelijke intern toezicht. Andere beheersmaatregelen zijn het selectieproces bij uitbesteding aan derde partijen, het stellen van contractuele waarborgen alsmede de anti-fraude controles van de externe accountant in het kader van het jaarwerk. Met de uitbestedingspartijen zijn specifieke afspraken gemaakt over de rapportage van incidenten, Fraude valt binnen de reikwijdte van de definitie van een incident. Er zijn ook in dit verslagjaar geen bijzonderheden gemeld vanuit de uitbestedingspartijen met betrekking tot fraude.

Actuariële risico's

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van lang leven, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Bij de berekening van de pensioenverplichtingen moet een voorspelling worden gedaan over het aantal jaren dat het pensioen vanaf de ingangsdatum wordt uitgekeerd. Als de levensverwachting stijgt, betekent dit dat er langer pensioen uitgekeerd moet worden (het zogeheten lang levenrisico). Hiervoor moet dan extra geld worden gereserveerd. Bij de berekeningen wordt gebruik gemaakt van de voorspellingen die door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) worden gepubliceerd.

Het fonds hanteert sinds 30 september 2020 de meest recente Prognosetafel AG2020. Hierbij wordt een correctiefactor Inkomenscategorie "Hoog" (niveau 2019) van Mercer gehanteerd. Door toepassing van deze AG-prognosetafel met een adequate correctiefactor voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met de thans waarschijnlijk geachte toekomstige stijging van de levensverwachting.

Het overlijdensrisico betreft het risico dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen en het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het toekennen van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Eind 2013 heeft het bestuur in het kader van het aflopen van het bestaande herverzekeringscontract de mogelijkheden voor herverzekering onderzocht. Hierbij is gekozen voor volledige herverzekering. Hiertoe is een driejarig contract gesloten bij Zwitserleven te Amstelveen, ingaande op 1 januari 2014, waarbij sprake is van winstdeling. Per 1 januari 2017 is een nieuw contract met Zwitserleven afgesloten met een looptijd tot 31 december 2019. Het betreft een contract voor herverzekering van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico, met winstdeling. Dit contract is per 1 januari 2020 verlengd voor een looptijd van vijf jaar.

Uitbestedingsrisico's

Het uitbestedingsrisico bevat onder meer het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Voor het fonds bestaat het uitbestedingsrisico vooral uit het risico dat de uitvoerder niet handelt volgens het verstrekte mandaat. Er kan daarnaast sprake zijn van operationele risico's bij de uitvoerder, bijvoorbeeld als gevolg van falende interne processen. Het fonds onderkent tevens dat er sprake kan zijn van een compliance of juridisch risico, bijvoorbeeld doordat de uitvoerder niet op de hoogte is van wijzigende wet- of regelgeving dan wel een reputatierisico als gevolg van onjuiste uitingen door de uitvoerder. Door middel van het uitbestedingsbeleid van het fonds worden dergelijke risico's beheerst, bijvoorbeeld door het eisen van een ISAE 3402 rapportage of vergelijkbare zekerheden, het maken van afspraken in de SLA en het zorgdragen voor voldoende countervailing power aan de zijde van het bestuur.

Het bestuur van het fonds toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit onder meer door middel van het monitoren van de uitvoerders door middel van een jaarlijkse review van de ISAE 3402 verklaringen volgens een vast format en onder meer door de uitvoerders zo nodig te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402 verklaring. Voorts wordt beschikt over maandelijkse en/of kwartaalrapportages van de uitvoerders, waarbij naast de gebruikelijke informatie ook periodiek wordt gerapporteerd over klachten en incidenten.

Compliance risico's

Het compliance risico omvat het risico dat niet of niet tijdig de consequenties van veranderende wet- en regelgeving wordt onderkend, waardoor wet- en regelgeving op onderdelen wordt overtreden. Daarnaast omvat het ook het risico dat interne regelgeving, zoals de gedragscode en de beleggingsrichtlijnen, niet wordt nageleefd. Beheersing hiervan vindt plaats door het maken van afspraken in de uitvoeringsovereenkomsten met de uitvoeringsorganisatie over de inrichting en naleving van compliance aldaar. Daarnaast heeft het fonds een eigen compliance officer aangesteld, die toeziet op de naleving van de gedragscode door onder meer het bestuur van het fonds. Achmea Pensioenservices N.V. en NN IP kennen hun eigen gedragscode en hebben een eigen compliance officer. Het bestuur heeft zich op de hoogte gesteld van deze gedragscodes. Jaarlijks worden bij de uitvoerders ook (nieuwe) complianceverklaringen opgevraagd ten aanzien van het beschikken over een gedragscode, een incidentenregeling, een klokkenluidersregeling en het hebben van een beleid ter voorkomen van belangenverstremming. Tevens wordt nagegaan of de betreffende partijen hun integriteitsbeleid kenbaar hebben gemaakt bij de relevante medewerkers.

ERB

Conform het beleid van het fonds moet eenmaal per drie jaar een integrale eigenrisicobeoordeling (ERB) uitgevoerd worden. De ERB gaat in op financiële, niet-financiële en opkomende risico's. In 2021 is de ERB voor het eerst door het fonds opgesteld en aan DNB verstrekt. Het bestuur heeft tijdens de ERB een vijftal scenario's, en de risico's die daarbij kunnen optreden, nader bezien. Het bestuur concludeert dat de financiële en niet-financiële risico's afdoende worden gemitigeerd en geëvalueerd, zodat het netto risico binnen de risicobereidheid blijft. Het bestuur ziet geen noodzaak tot aanvullende maatregelen. Daarnaast heeft het bestuur onderzocht welke invloed opkomende risico's hebben op de positie van het fonds.

Het bestuur verwacht dat de mitigerende maatregelen hier voldoende effectief zijn om het netto risico binnen de risicobereidheid te behouden. De opkomende risico's hebben daarmee naar verwachting geen materieel effect op de strategie van het pensioenfonds.

VERWACHT EN GEPLAND VOOR 2022

Stap twee gewijzigde UFR-methodiek

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de grondslagen zoals genoemd in de jaarrekening. Met ingang van 1 januari 2021 is de UFR-methodiek gewijzigd en deze wijziging wordt in vier jaarlijks stappen doorgevoerd. Deze wijziging volgt uit het advies van de Commissie Parameters 2019. Per 1 januari 2022 zal de tweede stap worden doorgevoerd die een verhogend effect op de technische voorzieningen zal hebben, hetgeen leidt tot een daling van de dekkingsgraad met 1,2%-punt.

Premie vanaf 1 januari 2023

Het pensioenfonds maakt gebruik van de wettelijke mogelijkheid om premiedemping toe te passen. De gedempte kostendekkende premie wordt bepaald op basis van een verwacht rendement op basis van de maximale parameters uit het Besluit FTK en een opslag voor de financiering van de toeslagambitie. Het rendement op vastrentende waarden wordt (in principe) voor 5 jaar vastgezet op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 30 september van het jaar voorafgaand aan de periode waarin de premie wordt vastgezet. De verschuldigde premie gedurende deze vijfjaarsperiode is gebaseerd op de gedempte kostendekkende premie. Daarnaast is in de verschuldigde premie een opslag begrepen, die zodanig is vastgesteld dat de verwachte gemiddelde premiedekkingsgraad (PDG) minimaal 90% bedraagt in de vijfjaarsperiode waarvoor de premie is vastgesteld. De vijfjaarsperiode van de huidige premie loopt af per 1 januari 2023. Gedurende 2022 zal het bestuur de benodigde hoogte van de verschuldigde premie voor de periode tot de overgang naar een nieuw pensioencontract onderzoeken en vervolgens in overleg met de werkgever de premie voor de komende periode vaststellen.

Overgangsregeling Wet Toekomst Pensioenen

De mogelijkheid tot toeslagverlening voor pensioenfondsen zal in 2022 naar verwachting verruimd worden. Vooruitlopend op het nieuwe pensioenstelsel zal de toeslaggrens worden verlaagd naar 105% en het toekomstbestendig indexeren worden losgelaten. Daarbij moet dan in principe wel de intentie zijn dat wordt "ingevoerd" naar dit nieuwe stelsel. Aangezien het fonds per 1 januari 2022 op basis van de financiële positie al de volledige maatstaf heeft kunnen toekennen voor de toeslagverlening per 1 januari 2022 zal dit voor het fonds niet betekenen dat een (aanvullende) toeslag kan worden verleend.

Pensioenakkoord

Op 30 maart 2022 is de uitwerking van het Pensioenakkoord in de Wet toekomst pensioenen (Wtp) door minister Carola Schouten (Pensioenen) aan de Tweede Kamer aangeboden voor behandeling. De behandeling in de Tweede Kamer wordt medio 2022 verwacht. Tezamen met sociale partners is het bestuur in 2021 begonnen zich te oriënteren op de gevolgen voor de pensioenregeling en het pensioenfonds. Het pensioenakkoord noopt tot het maken van keuzes, onder andere op het gebied van contractvorm, invaren, compensatie, ambitieniveau, risicohouding en beleggingsbeleid. Sociale partners hebben de keuze tussen overgaan naar de Flexibele Premieovereenkomst (FPO) of de Solidaire Pensioenovereenkomst (SPO). Daarna volgt het besluitvormingsproces, waarin de sociale partners de hoofdrol vervullen en het fonds een adviserende rol heeft en vervolgens moet bepalen of het de opdracht van de sociale partners aanvaardt. De implementatie moet uiterlijk 1 januari 2027 zijn afgerond.

Rusland/Oekraïne

De inval van Rusland in Oekraïne eind februari 2022 en het daarop volgende oorlogsgeweld raakt de hele wereld. Ook het bestuur is geschokt en leeft mee met de bevolking in Oekraïne. De directe impact op de beleggingsportefeuille is klein. Het fonds belegt, via twee beleggingsfondsen, beperkt in Russische aandelen en obligaties. Er wordt niet belegd in Oekraïne. Per eind januari 2022 belegde het fonds €1,1 miljoen in Russische staatsobligaties en €1,2 miljoen in Russische bedrijven, dit is samen minder dan 0,5% van het belegd vermogen. Het bestuur ziet erop toe dat de vermogensbeheerders zich houden aan de sanctiemaatregelen. Het bestuur stelt zich bovendien op het standpunt om alle beleggingen in Rusland te verkopen, zodra de financiële markten dit toelaten. Omdat het pensioenfonds via fondsen belegt, kan het bestuur niet zelf bepalen om tot uitvoering over te gaan. Het bestuur heeft de fiduciair vermogensbeheer NNIP verzocht om dit standpunt over te brengen aan de betreffende fondsbeheerders. Per eind april 2022 is de portefeuille nog voor 0,01% belegd in Rusland, wat neerkomt op een bedrag van ongeveer 50.000 Euro. Het bestuur zal via NNIP monitoren wat de fondsbeheerders aan beleid voeren. Ook volgt het bestuur nauwgezet de ontwikkelingen van de (indirecte) gevolgen van de oorlog voor de economie en de financiële markten.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison heeft het bestuursverslag 2021 vastgesteld in de vergadering van 14 juni 2022 en getekend op 21 juni 2022.

Oegstgeest, 21 juni 2022

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison
Het bestuur

H N. van Gijn
voorzitter

F.W.M. Steeman
secretaris

E. Voskuilen
bestuurslid

E.C. Megchelse
bestuurslid

R.J. Tolk
bestuurslid

H.L. Ewalds
bestuurslid

C OORDEEL VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

VERSLAG VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

1. Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (VO) bestaat uit 3 leden, die respectievelijk de werkgever, de werknemers en de gepensioneerden vertegenwoordigen. 2021 was een transitiejaar voor het VO waarbij er een geheel nieuw VO is aangetreden. De nieuwe VO-leden zullen een voldoende kennisniveau waarborgen door het volgen van opleidingen.

2. Taken Verantwoordingsorgaan

Het bestuur van het pensioenfonds legt jaarlijks verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het VO heeft vervolgens de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur. Hierbij stelt het VO een evenwichtige afweging van belangen tussen alle belanghebbenden (werkgever, werknemer en gepensioneerden) centraal en neemt de missie, visie en strategie/ doelstellingen van het pensioenfonds in overweging. Het oordeel van het VO wordt samen met de reactie van het bestuur daarop bekend gemaakt en in het bestuursverslag van het jaarrapport opgenomen.

Naast haar taak om verantwoording af te nemen, heeft het VO een aantal wettelijke adviesrechten. Deze hebben betrekking op verschillende gebieden, waaronder: beloningsbeleid, vorm en inrichting van het intern toezicht, communicatiebeleid, klachten- en geschillenprocedure, samenstelling van de premie, de uitvoeringsovereenkomst en continuïteit vraagstukken.

3. Bronnen voor oordeelsvorming omtrent verantwoording

Het VO heeft voor het jaar 2021 kennisgenomen van het concept jaarrapport en jaarrekening, concept rapport waarmerkend actuaris (inclusief bijlagen), concept actuariel rapport (inclusief bijlagen) en notulen van verschillende bestuursvergaderingen van het pensioenfonds. Gedurende 2021 heeft het VO op 7 april en 27 mei overleg gehad met het bestuur. Op 3 maart 2022 heeft het VO overleg gehad met de visitatiecommissie. Op 29 april en 31 mei 2022 heeft het bestuur aan het VO uitleg gegeven over haar handelen, het beleid en de beleidskeuzes die zij in 2021 heeft gemaakt.

4. Gevraagde en uitgebrachte adviezen

In 2021 heeft het bestuur van het fonds het VO niet verzocht advies uit te brengen. Het VO heeft geen adviezen uitgebracht.

5. Oordeel over het handelen van het bestuur en beleidskeuzes voor de toekomst

Gedurende 2021 heeft het VO meerdere malen met het VO overlegd. Het VO heeft de samenwerking als constructief ervaren en waardeert dat het bestuur aandacht heeft besteed aan het feit dat het VO in transitie was. Het VO komt tot een positief oordeel met betrekking tot het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid in 2021.

Het VO heeft gedurende 2021 meerdere malen met het bestuur overlegd. Het bestuur heeft de juiste aandacht besteed aan het feit dat het VO in transitie was en het VO heeft de samenwerking in zijn algeheelheid als constructief ervaren. Op basis van de gevoerde gesprekken en de aan haar ter beschikking gestelde informatie komt het VO tot een positief oordeel met betrekking tot het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid in 2021. Het bestuur heeft laten zien dat zij in overeenstemming met de missie en uitgangspunten van het fonds wenst te handelen en handelt. Er zijn het VO geen omstandigheden gebleken waaruit het VO kan opmaken dat de belangen van de verschillende belanghebbenden niet evenredig gewogen zijn. Het VO licht haar oordeel aan de hand van relevante voorbeelden toe. In hoofdstuk 6 geeft het VO een aantal opmerkingen en aanbevelingen voor de toekomst.

Toeslagverlening en inhaalindexatie

De beleidsdekkingsgraad van het fonds was op 31 december 2021 130,4% met een vereiste beleidsdekkingsgraad van 116,4%. Dit is een forse stijging ten opzichte van 31 december 2020 toen de beleidsdekkingsgraad nog 115,9% was met een vereiste beleidsdekkingsgraad van 115,2%. Deze stijging is onder meer veroorzaakt door positieve beleggingsresultaten en gestegen markttrente. Deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden hebben allen een voorwaardelijke toeslagverlening van 3,28% ontvangen met daarbovenop een inhaalindexatie van 0.67%. Het bestuur lijkt daarmee de belangen evenwichtig te wegen en tegemoet te komen aan haar wens om een betrouwbaar fonds te zijn dat financiële verplichtingen na wenst te komen.

Beleggingen en risicohouding

In 2021 heeft het fonds haar investment beliefs geëvalueerd, een Asset Liability Matching (ALM) studie en Strategische Asset Allocatie (SAA) studie laten uitvoeren en heeft zij met de fiduciair beheerder de beleggingscyclus doorlopen. Het fonds heeft haar strategisch beleggingsbeleid ongewijzigd gelaten. Het beleggingsplan voor 2022 is wel gewijzigd door het verheffen van de allocatie van commodities naar aandelen en bedrijfsobligaties. Ook heeft het bestuur een integrale risicobeoordeling (ERB) uitgevoerd en is er geconcludeerd dat financiële en niet financiële risico's voldoende worden gemitigeerd en geëvalueerd zodat opkomende risico's geen materieel effect zullen hebben op de strategie van het fonds. Tot slot heeft het bestuur reeds in 2020 haar Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen beleid (MVO beleid) opgesteld. In 2021 zijn er verdere stappen gezet ten aanzien van haar MVO beleid door nadere concretisering van het thema klimaatverandering en het opnemen van CO2 reductiedoelstelling voor haar aandelenportefeuille aan de hand van een klimaat benchmark.

Het fonds laat met voornoemde acties duidelijk zien dat zij voldoende aandacht besteedt aan haar doelstelling om financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar te kunnen maken en daartoe op een verantwoorde wijze met een passend risicoprofiel te beleggen. Wel merkt het VO dat er op dit moment veel volatiliteit in de wereld is. Het risicoprofiel ten aanzien van de beleggingen kan daarmee ook aan verandering onderhevig zijn. In hoofdstuk 6 geeft het VO hieromtrent een overweging mee aan het bestuur.

Communicatie

Gezien de opheffing van de communicatiecommissie in 2019 en de vereiste informatievoorziening in verband met het nieuwe pensioenakkoord, rechtvaardigt communicatie extra veel aandacht van het bestuur in de komende jaren. Het bestuur laat zien dat zij transparante communicatie naar de belanghebbenden erg belangrijk vindt. In 2021 heeft het fonds een marktverkenning laten uitvoeren teneinde een geschikte dienstverlener te vinden voor het uitvoeren van een periodiek deelnemersonderzoek dat onder andere als doel heeft het creëren van inzicht in de communicatiebehoeften van de deelnemers, het meten van de effectiviteit van de communicatie en het toetsen van de bekendheid met het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid. Een partij is in 2021 gecontracteerd en het onderzoek heeft plaatsgevonden in eind 2021 en begin 2022. De resultaten van het deelnemersonderzoek zijn begin 2022 bekend gemaakt. Het fonds laat hiermee zien dat zij de mening van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden belangrijk vindt. Zij geeft hiermee invulling aan haar doelstelling om klantvriendelijk en betrouwbaar te zijn.

Interne risicobeheersing, naleving wet- en regelgeving en klachten en geschillen

Het bestuur heeft invulling gegeven aan haar doelstelling om een betrouwbaar fonds te zijn dat de op haar van toepassing zijnde wet- en regelgeving naleeft. Zo heeft bijvoorbeeld interne risicobeheersing in 2021 de nodige aandacht gekregen door wijziging en versteviging van de Integraal Risicomanagement (IRM) commissie, door aanstelling van een nieuwe functiehouder internal audit. Deze sleutelfunctiehouder is belast met periodieke evaluatie of interne controle mechanismen en procedures adequaat en doeltreffend zijn. Ook gaf het bestuur aan dat zij niet bekend is met overtredingen van wet- en regelgeving in 2021 en heeft de actuaris aangegeven dat er niet geconstateerd is dat het fonds niet in overeenstemming met de Pensioenwet gehandeld zou hebben. Er zijn tot slot ook geen klachten ingediend, noch geschillen ontstaan en ook waren er geen lopende geschillen.

6. Toekomstgerichte opmerkingen, verzoeken en aanbevelingen

Het VO heeft de volgende opmerkingen, verzoeken en/of aanbevelingen.

Informatie voorziening

Het tijdig en volledig krijgen van informatie is voor het VO belangrijk om haar taak efficiënt en goed uit te kunnen voeren. Dit is temeer van belang aangezien het VO haar taak part-time vervuld. Het VO vraagt het bestuur daarom in overweging te nemen om alle informatie relevant voor het VO - en waar bijvoorbeeld naar verwezen wordt in notulen - proactief ter beschikking te stellen.

Pensioenakkoord

Het bestuur is met de sociale partners in 2021 begonnen zich te oriënteren op de gevolgen van het pensioenakkoord voor de pensioenregeling van het pensioenfonds. Zo heeft er bijvoorbeeld een heidag plaatsgevonden en heeft het bestuur de wens uitgesproken voor een stuurgroep. Hoewel implementatie van het pensioenakkoord pas uiterlijk 2027 zal plaatsvinden en het de sociale partners zijn die uiteindelijk een keuze moeten gaan maken voor een pensioenregeling, wenst het VO graag actief betrokken te worden in het proces. Het VO heeft immers op een aantal gebieden een wettelijk adviesrecht. Het VO wordt graag door het bestuur betrokken bij georganiseerde sessies gericht op kennisoverdracht en voorbereiding voor het nieuwe pensioenstelsel.

Beleggingen en risicohouding

Voor zover het risico op zakelijke waarden, grondstoffen en valuta alsmede de kredietrisico's stelt de actuaaris dat deze risico's afgedekt worden door het aanwezig eigen vermogen van het fonds. Het bestuur heeft aangegeven heersende risico's mee te wegen in de SAA studie van later dit jaar en/of de ALM studie van 2023. Het VO geeft als overweging aan het bestuur mee om te bespreken of het wenselijk en mogelijk is om deze studies eerder te laten uitvoeren. De situatie op de financiële markten is door de oorlog in Oekraïne immers significant veranderd, er heerst een hoge inflatie en een naderende recessie behoort eveneens tot de mogelijkheden. Daarbij maakt het VO zich ook zorgen over een mogelijke betrokkenheid van China in het conflict waardoor "west" en "oost" lijnrecht tegenover elkaar komen te staan.

Project Accelerate

Het VO adviseert om te kijken naar een eventueel fall back scenario, een plan B, voor zover de overgang naar een nieuw administratie platform vertraging oploopt of het platform niet voldoet aan de eisen van het fonds.

Uitvoeringskosten

De opslag voor uitvoeringskosten voor het geval er in de toekomst overgedragen moet worden aan een andere pensioenuitvoerder is in 2020 door het fonds vastgesteld op 2.8%. Hierbij is rekening gehouden met de kosteninflatie. Het eerstvolgende onderzoek naar de hoogte van de opslag staat gepland voor 2023. De actuaaris heeft evenwel aanbevolen dit onderzoek eerder te doen voor zover toekomstige omstandigheden hiertoe aanleiding geven. Met het oog op de algehele situatie hierboven reeds weergegeven, en dan in het bijzonder de hoge inflatie, is de aanbeveling van het VO om het betreffende onderzoek eerder te laten uitvoeren.

Oegstgeest, 2 juni 2022

Het Verantwoordingsorgaan

Sabrina van Heijningen
namens werknemers

Rob de Koning
namens werkgever

Bert Roelofs
namens gepensioneerden

Reactie van het bestuur:

Het bestuur is verheugd over het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft daarnaast kennisgenomen van de overige aandachtspunten van het Verantwoordingsorgaan en zal zich hierover buigen. De proactieve houding met betrekking tot de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel wordt door het bestuur gewaardeerd.

D VERSLAG VAN DE VISITATIECOMMISSIE

VERSLAG VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Samenvatting verslag van de visitatiecommissie

De visitatiecommissie (hierna VC) heeft haar rapport opgesteld met bevindingen, oordelen en aanbevelingen naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison over het jaar 2021. De taak van de VC bestaat uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur van het fonds, op de algemene gang van zaken in het fonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De VC volgt bij het uitvoeren van haar rol de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichhouders Pensioensector.

Deze samenvatting bevat de belangrijkste aanbevelingen van de VC. Voor een volledig overzicht van de bevindingen, oordelen en aanbevelingen verwijst de VC naar het visitatierapport over het kalenderjaar 2021.

Net als vorig jaar vindt de VC dat het bestuur zorgvuldig de belangen afweegt bij besluitvorming, goed in staat is om zijn taken uit te voeren en op een evenwichtige wijze functioneert. Het bestuur is voldoende deskundig.

Het bestuur heeft in 2020 een aanvang gemaakt met de beeldvorming over de veranderingen die komen gaan met de uitwerking van het pensioenakkoord. De VC beveelt met klem aan structureel aandacht te besteden aan de toekomst van het fonds en tot een standpunt te komen over de randvoorwaarden waaronder het fonds een nieuw pensioencontract kan/wil uitvoeren.

De VC is van oordeel dat het fonds in 2021 goede stappen heeft gezet op het gebied van risicomanagement en dat het bestuur dit beleid ook daadwerkelijk uitvoert. In het kader van beheersing van de risico's, vindt de VC het belangrijk dat het bestuur fall back scenario's in beeld heeft, ingeval strategische keuzes van de huidige uitbestedingspartners niet uitvallen in het voordeel van het fonds.

De VC is positief over het in 2021 opgezette onderzoek naar onder anderen de effectiviteit van de communicatie van het fonds met belanghebbenden. De VC beveelt wel aan na te gaan hoe het bestuur meer grip kan krijgen op de communicatie die door haar uitbestedingspartner wordt uitgevoerd.

Het voorgaande doet niet af aan het positieve oordeel van de VC over de deskundige wijze waarop het bestuur het fonds bestuurt, ook in dit moeilijke Covid-19 jaar.

Het voorgaande doet niet af aan het positieve oordeel van de VC over de deskundige wijze waarop het bestuur het fonds bestuurt, ook in dit moeilijke Covid-19 jaar.

De visitatiecommissie:

Mevrouw J.E.M. Vollenbroek (voorzitter)

De heer H.J.W.M. Peters

De heer Y. Boon

Reactie van het bestuur

Het bestuur bedankt de leden van de visitatiecommissie voor de gedegen wijze waarop de visitatie 2021 is uitgevoerd en de plezierige wijze waarop de gesprekken zijn gevoerd. De aanbevelingen in het visitatierapport zijn wederom van toegevoegde waarde voor het fonds.

Het bestuur herkent zich in de conclusie van de Visitatiecommissie dat het bestuur naar behoren functioneert en is blij te horen dat de visitatiecommissie opmerkt dat er een flinke verbetering is gemaakt op het gebied van risicomanagement en pensioencommunicatie. Met de diverse aanbevelingen, waaronder het besteden van structurele aandacht aan de toekomst van het fonds en het formuleren van randvoorwaarden voor de uitvoering van het nieuwe pensioencontract, zal het bestuur aan de slag gegaan.

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

		2021	2020
ACTIVA			
Beleggingen voor risico fonds	(1)	519.002	499.290
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(2)	659	552
Vorderingen en overlopende activa	(3)	477	122
Overige activa	(4)	997	2.506
		<u>521.135</u>	<u>502.470</u>

PASSIVA

Reserves	(5)	127.982	92.112
Technische voorzieningen voor risico fonds	(6)	392.668	407.219
Overige schulden en overlopende passiva	(7)	485	3.139
		<u>521.135</u>	<u>502.470</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

		2021	2020
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		132,6	122,6
Beleidsdekkingsgraad		130,4	115,9

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

	2021	2020
BATEN		
Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers) (8)	9.476	8.466
Beleggingsresultaten (9)	21.503	64.363
	<u>30.979</u>	<u>72.829</u>
LASTEN		
Pensioenuitkeringen (10)	8.822	8.752
Pensioenuitvoeringskosten (11)	824	736
Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds (12)		
Pensioenopbouw	10.271	8.520
Toeslagverlening	14.886	2.955
Rentetoevoeging	-2.187	-1.192
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.790	-8.726
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	29	-18
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	72	136
Wijziging marktrente	-27.008	50.085
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	-9.612
Overige wijzigingen	-1.824	-13
	<u>-14.551</u>	<u>42.135</u>
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen (13)	-107	-218
Saldo waardeoverdrachten (14)	-62	-148
Herverzekeringen (15)	181	458
Overige lasten (16)	2	-
(*) De nummering verwijst naar de toelichting		
	<u>-4.891</u>	<u>51.715</u>
Saldo van baten en lasten	<u>35.870</u>	<u>21.114</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie algemene reserve	<u>35.870</u>	<u>21.114</u>

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico fonds	6.898	10.719
Ontvangen bedragen herverzekeringen	165	70
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico fonds	608	159
Betaalde pensioenuitkeringen	-8.820	-8.724
Betaalde bedragen herverzekeringen	-605	-553
Betaalde waardeoverdrachten voor risico fonds	-546	-27
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-998	-781
Overige baten en lasten	-2	-
	-3.300	863
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	89.221	254.325
Betaald inzake aankopen beleggingen	-90.175	-257.168
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	3.320	4.593
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	141	244
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-716	-628
	1.791	1.366
Mutatie liquide middelen	-1.509	2.229
Samenstelling geldmiddelen		
	2021	2020
Liquide middelen per 1 januari	2.506	277
Mutatie liquide middelen	-1.509	2.229
Liquide middelen per 31 december	997	2.506

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison, statutair gevestigd te Oegstgeest, Willem Einthovenstraat 11, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het mission statement, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41166415.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, specifiek richtlijn RJ610.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "schattingwijzigingen".

Schattingwijzigingen

Nieuwe UFR - stap 1

Vanaf 2021 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur gebaseerd op een nieuwe UFR (ultimate forward rate). De nieuwe UFR parameters worden vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke stappen ingevoerd. De TV ultimo 2021 is gebaseerd op de per 31 december 2021 door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfonds, gebaseerd op de UFR parameters 2021 (de eerste stap van de nieuwe UFR). Deze eerste stap heeft op 1 januari 2021 geleid tot een circa 1,4% hogere voorziening, een lager resultaat en een daling van de dekkingsgraad van 122,6% naar 121,0%.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, de euro is de functionele valuta.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde.

Overige activa en passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde, tenzij anders is vermeld. Na eerste verwerking worden deze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Voor zover noodzakelijk, wordt op activa een voorziening voor mogelijke oninbaarheid in mindering gebracht.

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- 1 Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- 1 Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties", die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2021	31-12-2020
US dollar	1,14	1,22
Britse pond	0,84	0,90
Japanse yen	130,95	126,33
Hong Kong dollar	8,87	9,49
Australische dollar	1,56	1,59
Canadese dollar	1,44	1,56
Zweedse kroon	10,30	10,05
Singaporese dollar	1,53	1,62
Zwitserse franc	1,04	1,08

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen.

(Reële) waardebepaling

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het fonds.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Van beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Overige beleggingen

Onder overige beleggingen worden opgenomen die beleggingen die niet als een van de hiervoor opgesomde beleggingen geïnclassificeerd kunnen worden. Tevens worden onder de overige beleggingen opgenomen nog af te wikkelen beleggingstransacties en liquide middelen die beheerd worden door de vermogensbeheerder.

De overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Deze post betreft de waarde van de herverzekeringspolissen bepaald op de contante waarde van de herverzekerde aanspraken berekend tegen dezelfde grondslagen als van toepassing op de voorziening pensioenverplichtingen, met uitzondering van de gehanteerde pensioenleeftijd, die op grond van de overeenkomsten met de herverzekerders nog gedeeltelijk gebaseerd is op 65 en 67 jaar.

De herverzekering van de risico's van overlijden en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid zijn ondergebracht bij Zwitserleven te Amstelveen. Het contract is ingegaan op 1 januari 2020 en loopt tot 31 december 2024. Er wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekerders.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Reserves

De algemene reserve dient voor het dekken van algemene risico's en financiering van eventuele toeslagverlening. Jaarlijks wordt, nadat de technische voorziening op een voldoende peil is gebracht, het resultaat van het fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Technische voorzieningen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2021:

Rekenrente

De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo boekjaar met gebruikmaking van een Ultimate Forward Rate. Het hanteren van de UFR houdt in dat voor ver in de toekomst liggende verplichtingen (20 jaar tot 60 jaar) een aangepaste rentecurve wordt gehanteerd. Voor verplichtingen korter dan 20 jaar geldt de rentetermijnstructuur op marktrente.

Overlevingsgrondslagen

Er wordt gebruik gemaakt van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020, startjaar 2022 (2020: startjaar 2021). De Prognosetafel is gebaseerd op cijfers over de gehele bevolking, terwijl de werkende bevolking over het algemeen langer dan gemiddeld leeft. Voor een juiste waardering van de pensioenverplichtingen dient ook rekening te worden gehouden met dit verschil in levensverwachting. Dit wordt ervaringssterfte genoemd. Het fonds gebruikt hiervoor de ervaringssterfte gepubliceerd door Mercer (tabel: 2019 Hoog).

Partnerfrequentie

Zoals gepubliceerd bij de overlevingstafels van het AG over de waarnemingsperiode 1980-1985. Op de pensioenrichtleeftijd is de partnerfrequentie gelijk aan 1. Deelnemers na pensionering: de werkelijke burgerlijke staat.

Leeftijdsverschil man-vrouw

De partner van een mannelijke (ex)deelnemer wordt geacht drie jaar jonger te zijn; de partner van een vrouwelijke (ex)deelnemer wordt geacht drie jaar ouder te zijn.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

Voor de dekking van het latent wezenpensioen wordt een opslag van 2% gehanteerd op de technische voorzieningen van het niet ingegane nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

De schadereserve voor arbeidsongeschikte deelnemers met premievrije pensioenopbouw is gelijk aan de technische voorzieningen voor de toekomstig nog op te bouwen aanspraken. Voor ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen wordt de contante waarde van de toekomstige uitkeringen aan de technische voorzieningen toegevoegd.

Opslag excassokosten

2,8% van de voorziening pensioenverplichtingen.

Opslag voor premievrijstellingsrisico

3% van de contante waarde van de jaarinkoop.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt die overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kunnen uitoefenen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn sterk gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten zijn opgenomen in het resultaat.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen wordt verstaan de in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d. Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- 1 Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- 1 Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- 1 Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken toegekend in het verslagjaar.

Toeslagverlening

In december 2021 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2022 een toeslag en een inhaaltoeslag te verlenen. Ultimo 2021 is hiervoor een stelpost ad € 14.886 in de technische voorzieningen (TV) opgenomen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks wordt 2,8% van de contante waarde van de pensioenopbouw toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 2,8% van de contante waarde van de uitkeringen en afkopen vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder deze post.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële grondslagen heeft betrekking op de overgang naar Prognosetafel AG2020.

Saldo waardeoverdrachten

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

Herverzekeringen

Het fonds heeft de herverzekering van de risico's van overlijden en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid ondergebracht bij Zwitserleven te Amstelveen.

Overige lasten

Overige lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- 1 Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- 1 Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	47.583	166.624	271.168	13.915	499.290
Aankopen	2.709	-	65.737	21.729	90.175
Verkopen	-1.971	-28.830	-34.500	-23.920	-89.221
Overige mutaties	-42	-41	-76	18	-141
Waardemutaties	14.761	32.311	-31.475	3.302	18.899
Stand per 31 december 2021	<u>63.040</u>	<u>170.064</u>	<u>270.854</u>	<u>15.044</u>	<u>519.002</u>

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	45.373	142.176	237.040	11.704	436.293
Aankopen	72.015	71.292	88.188	25.673	257.168
Verkopen	-63.933	-72.414	-94.300	-23.678	-254.325
Overige mutaties	-115	-26	-91	-12	-244
Waardemutaties	-5.757	25.596	40.331	228	60.398
Stand per 31 december 2020	<u>47.583</u>	<u>166.624</u>	<u>271.168</u>	<u>13.915</u>	<u>499.290</u>

Reële waarde

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

- 1 Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen liquide middelen. Hieronder vallen aandelen, obligaties, onderpanden en banktegoeden.
- 1 Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van onroerend goed in bezit van het fonds. Alle vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe taxateurs waarvan de onafhankelijkheid ten opzichte van de waardering onbetwist is. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxatie wordt gecontroleerd.
- 1 De netto contante waarde methode wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
- 1 Intrinsieke waarde: de marktwaarde ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund managers. Voor fondsbeleggingen in vastgoed, private equity en infrastructuur wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages. Deze rapportages zijn door een onafhankelijk accountant gecontroleerd maar de periode van deze rapportages loopt niet synchroon met het boekjaar van het fonds. Om deze onzekerheid te mitigeren wordt jaarlijks achteraf een aansluiting gemaakt.

1. Andere methode: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Hieronder vallen de equity linked swaptions en inflations swaps, swaptions, options OTC en de deelnemingen.

Waarderingsystematiek op basis van RJ 290

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Intrinsieke waarde	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2021						
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	63.040	-	63.040
Aandelen	-	-	-	170.064	-	170.064
Vastrentende waarden	-	-	-	270.854	-	270.854
Overige beleggingen	42	-	-	15.002	-	15.044
Totaal	42	-	-	518.960	-	519.002

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Intrinsieke waarde	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2020						
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	47.583	-	47.583
Aandelen	-	-	-	166.624	-	166.624
Vastrentende waarden	-	-	-	271.168	-	271.168
Overige beleggingen	25	-	-	13.890	-	13.915
Totaal	25	-	-	499.265	-	499.290

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2021	31-12-2020
Specificatie naar soort:		
Indirect vastgoed - beursgenoteerd	67.548	53.847
Overig	-4.508	-6.264
	63.040	47.583

Het fonds belegt in niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsfondsen. Deze beleggingsfondsen beleggen voornamelijk in beursgenoteerd vastgoed. De categorie Overig bestaat voornamelijk uit derivaten en liquiditeitsposities binnen de beleggingsfondsen.

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Specificatie naar soort:		
Aandelenbeleggingsfondsen	150.165	158.357
Overig	19.899	8.267
	<u>170.064</u>	<u>166.624</u>

De aandelen zijn niet-beursgenoteerd en betreffen participaties in beleggingsfondsen. De beleggingsfondsen beleggen voornamelijk in beursgenoteerde aandelen. De categorie Overig bestaat voornamelijk uit derivaten en liquiditeitsposities. Binnen de beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending, collateral management en valuta-afdekking.

Vastrentende waarden

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Specificatie naar soort:		
Staatsleningen	88.154	92.687
Obligatiebeleggingsfondsen	-	212
Hypotheken	35.434	30.195
Credits	32.275	31.443
Liquide middelen/termijndeposito's	130.798	129.832
Overig	-15.807	-13.201
	<u>270.854</u>	<u>271.168</u>

De vastrentende waarden betreffen participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen. De categorie Overig bevat derivaten, liquiditeitsposities en overige posten. Binnen de beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending en collateral management.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Specificatie naar soort:		
Liquide middelen	38	21
Commodities	15.002	13.890
Geldmarktfondsen	4	4
	<u>15.044</u>	<u>13.915</u>

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Verloopoverzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen:		
Stand per 1 januari	552	334
Benodigde intrest	-4	-1
Vrijval uitkering herverzekering	-5	-5
Wijziging rentetermijnstructuur	-11	17
Overige	127	207
	<u>659</u>	<u>552</u>

Het gehele bedrag heeft een resterende looptijd van langer dan één jaar.

De kredietwaardigheid van de herverzekerders is beoordeeld bij aanvang of verlenging van het contract.

3. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Verzekeringsmaatschappijen	381	122
Te vorderen premies werkgever	96	-
	<u>477</u>	<u>122</u>

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Liquide middelen	997	2.506

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

PASSIVA

5. Reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	<u>Algemene reserve</u>
Stand per 1 januari 2021	92.112
Uit bestemming saldo van baten en lasten	35.870
Stand per 31 december 2021	<u>127.982</u>
	<u>Algemene reserve</u>
Stand per 1 januari 2020	70.998
Uit bestemming saldo van baten en lasten	21.114
Stand per 31 december 2020	<u>92.112</u>

	<u>31-12-2021</u>		<u>31-12-2020</u>	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Pensioenvermogen	520.650	132,6	499.331	122,6
Af: technische voorzieningen	392.668	100,0	407.219	100,0
Eigen vermogen	<u>127.982</u>	<u>32,6</u>	<u>92.112</u>	<u>22,6</u>
Af: vereist eigen vermogen	64.390	16,4	62.099	15,2
Vrij vermogen	63.592	16,2	30.013	7,4
Minimaal vereist eigen vermogen	16.750	4,3	16.750	4,1
Actuele dekkingsgraad		132,6		122,6
Beleidsdekkingsgraad		130,4		115,9

De vermogenspositie van het fonds ultimo 2021 kan worden gekarakteriseerd als voldoende, omdat de actuele dekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad en hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model inclusief buffer voor actief beheer.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2021	2020
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	122,6	119,4
Nieuwe aanspraken	-1,0	-0,7
Uitkeringen	0,5	0,5
Toeslagverlening	-4,3	-0,9
Wijziging RTS	8,7	-14,4
Beleggingsresultaat	6,0	18,2
Overige oorzaken	0,1	0,5
Dekkingsgraad per 31 december	132,6	122,6

Uit dit overzicht blijkt dat de stijging van de dekkingsgraad in het boekjaar met name is veroorzaakt door het positieve beleggingsresultaat en de invloed van de gestegen rente.

Dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad

De (actuele) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Met ingang van 31 december 2014 heeft DNB aanvullend een beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd. Conform de aanwijzingen rapporteert het fonds de beleidsdekkingsgraad als het voortschrijdende gemiddelde van de gerapporteerde dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. Ultimo 2021 bedroeg deze 130,4% (2020: 115,9%).

6. Technische voorzieningen voor risico fonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2021	2020
Stand per 1 januari	407.219	365.084
Pensioenopbouw	10.271	8.520
Toeslagverlening	14.886	2.955
Rentetoevoeging	-2.187	-1.192
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.790	-8.726
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	29	-18
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	72	136
Wijziging marktrente	-27.008	50.085
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	-9.612
Overige wijzigingen	-1.824	-13
Stand per 31 december	392.668	407.219

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:

	31-12-2021		31-12-2020	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers	447	111.967	421	123.833
Gewezen deelnemers	1.093	129.251	1.076	140.352
Pensioengerechtigden	665	135.860	660	143.034
	<u>2.205</u>	<u>377.078</u>	<u>2.157</u>	<u>407.219</u>

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling van het fonds betreft een uitkeringsovereenkomst. Het pensioenreglement bevat toezeggingen van ouderdomspensioen ingaande op een leeftijd van 68 jaar, een nabestaandenpensioen en een wezenpensioen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerd middelloonsysteem.

Toeslagverlening

De toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. De toeslagverlening in een jaar is voorwaardelijk. In 2021 is een toeslag per 1 januari 2022 verleend.

Er is geen recht op toekomstige toeslagverlening. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden verleend. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen.

Toeslagverlening actieven

Per 1 januari 2022 zijn de pensioenrechten van actieven verhoogd met 3,28% (per 1 januari 2021: 1,31%). Aanvullend is een inhaaltoeslag van 0,67% verleend, zodat de pensioenrechten van actieven in totaal zijn verhoogd met 3,95%.

Toeslagverlening van ingegane en premievrije pensioenen

Per 1 januari 2022 zijn de pensioenrechten van ingegane en premievrije pensioenen verhoogd met 3,28% (per 1 januari 2021: 0,48%). Aanvullend is een inhaaltoeslag van 0,67% verleend, zodat de pensioenrechten van ingegane en premievrije pensioenen in totaal zijn verhoogd met 3,95%.

7. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2021	31-12-2020
Schuld aan werkgevers (vooruitontvangen en afrekening voorschotpremies)	-	2.482
Uitkeringen	131	125
Inhoudingen uitkeringen	185	189
Te betalen kosten	169	343
	<u>485</u>	<u>3.139</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op de opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De vereiste dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	31-12-2021	31-12-2020
Het surplus op FTK-grondslagen is als volgt:		
Technische voorzieningen	392.668	407.219
Buffers:		
S1 Renterisico	2.119	186
S2 Risico zakelijke waarden	57.103	56.375
S3 Valutarisico	11.082	11.066
S4 Grondstoffenrisico	-	4.102
S5 Kredietrisico	7.812	6.053
S6 Verzekeringstechnisch risico	11.819	12.255
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer risico	1.071	1.229
Diversificatie effect	-26.616	-29.167
Totaal S (vereiste buffers)	64.390	62.099
Vereist pensioenvermogen naar artikel 132 van de Pensioenwet	457.058	469.318
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	520.650	499.331
Surplus	63.592	30.013

Bij de berekening van de buffers past het fonds de standaardmethode toe inclusief buffer voor actief beheer. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische asset mix in de evenwichtssituatie.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagenbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Verschillende risico's kunnen elkaar versterken of werken juist diversifiërend. Om die reden wordt het risico van marktwaardebewegingen op totaalniveau getoetst. Gewenste risico's worden meegenomen in de ALM-studie. Het betreft de risico's waarbij gekozen wordt op basis van risico/rendementverwachtingen. Dit geldt niet voor 'ongewenste' risico's. Tot die laatste behoren liquiditeitsrisico, concentratierisico en tegenpartijrisico. Bij het door het fonds geïmplementeerde onafhankelijke risicomonitoring wordt vervolgens op basis van het dekkingsgraadirisico en tracking error beoordeeld of het risico van het fonds binnen de bandbreedtes beweegt.

S1 Renterisico

Het fonds loopt renterisico doordat de waarde van de beleggingen anders op renteveranderingen reageert dan de waarde van de verplichtingen van het fonds. Het bestuur heeft ervoor gekozen het renterisico van de verplichtingen te beperken, maar niet geheel af te dekken teneinde ook in tijden van stijgende rente en inflatie over financiële middelen te beschikken ten behoeve van de toeslagverlening op de pensioenen. Op basis van het gekozen risicoprofiel wordt het renterisico van de pensioenverplichtingen voor 75% afgedekt (op marktwaarde). Op maandbasis ontvangt het fonds van de vermogensbeheerder een overzicht met het percentage renteafdekking op basis van benchmark durations en portefeuille durations, zowel op marktwaarde als UFR. Ieder kwartaal wordt de effectiviteit van de rentehedge beoordeeld alsmede het curverisico geanalyseerd. De netto impact van renteveranderingen op de dekkingsgraad worden in de risicorapportage inzichtelijk gemaakt.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2021		31-12-2020	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden voor derivaten	270.854	1,9	271.168	2,1
Vastrentende waarden na derivaten	270.854	21,9	271.168	25,5
Totaal beleggingen na derivaten	519.002	12,1	499.290	14,6
Technische voorzieningen	392.668	20,4	407.219	20,8

Op balansdatum is de duration van de beleggingen korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad zal dalen.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Resterende looptijd < 1 jaar	145.598	53,8	144.537	53,3
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	64.225	23,7	71.852	26,5
Resterende looptijd > 5 jaar	61.031	22,5	54.779	20,2
	<u>270.854</u>	<u>100,0</u>	<u>271.168</u>	<u>100,0</u>

De vergelijkende cijfers zijn aangepast vanwege betere informatiemogelijkheden.

S2 Risico zakelijke waarden

Het risico zakelijke waarden is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die worden veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie in de beleggingsportefeuille.

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Europa excl. Groot-Brittannië	6.792	10,8	7.486	15,7
Noord-Amerika	44.181	70,1	33.459	70,3
Azië exclusief Japan	6.603	10,5	2.117	4,5
Japan	5.869	9,3	6.761	14,2
Emerging markets	963	1,5	2.060	4,3
Groot-Brittannië	3.140	5,0	1.755	3,7
Overig	-4.508	-7,2	-6.055	-12,7
	<u>63.040</u>	<u>100,0</u>	<u>47.583</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar sector:				
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	24.530	14,4	21.811	13,1
Nijverheid en industrie	13.632	7,9	15.202	9,0
Duurzame consumentengoederen	20.795	12,2	21.816	13,1
Niet-duurzame consumentengoederen	10.651	6,3	10.792	6,5
Energie	5.400	3,2	4.224	2,5
Gezondheidszorg	20.094	11,8	20.757	12,5
Informatie technologie	42.793	25,2	36.948	22,2
Basismaterialen	6.318	3,7	6.629	4,0
Telecommunicatie	13.742	8,1	15.481	9,3
Nutsbedrijven	3.736	2,2	4.583	2,8
Overig	424	0,3	26	-
Overige beleggingen	7.949	4,7	8.355	5,0
	<u>170.064</u>	<u>100,0</u>	<u>166.624</u>	<u>100,0</u>

De vergelijkende cijfers zijn aangepast vanwege betere informatiemogelijkheden.

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio:				
Mature markets	144.655	85,1	142.197	85,3
Emerging markets	17.458	10,2	16.073	9,6
Private equity	117	0,1	87	0,1
Overig	7.834	4,6	8.267	5,0
	<u>170.064</u>	<u>100,0</u>	<u>166.624</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

De waarde van beleggingen kan veranderen door schommelingen in de wisselkoersen ten opzichte van de euro. Het fonds heeft valutabeleid opgesteld om het valutarisico te beperken. Om het balansrisico te minimaliseren wordt het valutarisico van ontwikkelde landen voor 75% afgedekt (uniform afdeckingspercentage). Het valutarisico van opkomende landen wordt niet afgedekt om beleggingstechnische redenen (de mindere liquiditeit en kosten). Om het gewenste afdeckingspercentage van 75% te realiseren wordt een combinatie van EUR hedged en unhedged share classes van een of meerdere fonds(-en) in de gewenste verhouding met elkaar gecombineerd.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie na afdekking 2021	Nettopositie na afdekking 2020
EUR	289.817	156.545	446.362	409.692
AUD	5.154	-2.899	2.255	1.709
CAD	6.897	-5.016	1.881	1.249
CHF	5.381	-4.740	641	1.217
GBP	8.592	-5.583	3.009	2.118
HKD	7.206	-1.187	6.019	82.147
SEK	3.285	-1.747	1.538	1.023
JPY	15.575	-9.976	5.599	5.343
USD	164.750	-123.210	41.540	40.099
SGD	2.225	-464	1.761	1.594
Overige	10.120	-1.723	8.397	-46.901
	<u>519.002</u>	<u>-</u>	<u>519.002</u>	<u>499.290</u>

S4 Grondstoffenrisico

Het fonds loopt het risico dat de waarde van de beleggingen in grondstoffen (commodities) daalt. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor waardedaling van de grondstoffen voorgeschreven. Het grondstoffenrisico wordt hierbij berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 30%. Het fonds heeft eind 2021 € 15.002 (2020: € 13.890) belegd in grondstoffen. In de feitelijke beleggingsportefeuille wordt in grondstoffen belegd door middel van zogenoemde 'total return swaps'.

S5 Kredietrisico

Onder kredietrisico wordt verstaan het risico dat een verlies optreedt als een kredietnemer zijn afgesproken betalingen niet nakomt of dat de kredietwaardigheid van een kredietnemer afneemt. In de portefeuilleconstructie wordt een allocatie naar vastrentende waarden bepaald die aansluit bij het gekozen risicoprofiel. In de beleggingsrichtlijnen worden limieten opgenomen op kredietwaardigheidsratings van beleggingen in instrumenten, landen en/of sectoren. Door middel van de risicorapportage wordt het kredietrisico inzichtelijk gemaakt.

Specificatie vastrentende waarden naar regio:	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Europa excl. Groot-Brittannië	209.181	77,1	209.996	77,3
Groot-Brittannië	24.044	8,9	26.452	9,8
Noord-Amerika	25.407	9,4	13.718	5,1
Azië exclusief Japan	1.246	0,5	2.294	0,9
Japan	165	0,1	5.954	2,2
Opkomende markten	14.650	5,4	25.956	9,6
Overig	-3.839	-1,4	-13.202	-4,9
	<u>270.854</u>	<u>100,0</u>	<u>271.168</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
AAA	65.617	24,2	68.554	25,3
AA	50.925	18,8	45.311	16,7
A	143.584	53,0	142.256	52,5
BBB	19.034	7,0	21.623	8,0
< BBB	7.343	2,7	5.360	2,0
Overig	-15.649	-5,7	-11.936	-4,5
	<u>270.854</u>	<u>100,0</u>	<u>271.168</u>	<u>100,0</u>

Onder overig zijn - € 15.649 (2020: - € 11.936) aan waarden opgenomen welke betrekking hebben op geldmarktfondsen, banksaldi en derivatenposities die in de beleggingsfondsen zitten. Deze hebben geen rating.

Verplichtingenrisico

De pensioenverplichtingen kunnen in de tijd worden weergegeven door middel van een schatting van de toekomstige uitgaande kasstromen. Het verplichtingenrisico uit zich in:

- 1 Toeslagresultaten, waarbij het gevoerde toeslagenbeleid afwijkt van de aannamen in de kasstroomprojectie.
- 1 Loon- en prijsstijgingen c.q. de franchise-ontwikkeling wijken af van de verwachting.
- 1 Actuariële resultaten, indien de actuariële aannamen en veronderstellingen niet overeenstemmen met de werkelijkheid. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan het periodiek aanpassen van de levensverwachting van de deelnemers (het langlevensrisico) of wijzigingen in invaliderings- en revalideringskansen.
- 1 Premieresultaten, indien de premie niet gelijk is aan de marktwaarde van de kasstromen die voortvloeien uit de nieuwe pensioentoezeggingen. Dit betreft bijvoorbeeld verschillen tussen de "kostprijs" en de daadwerkelijk ontvangen bijdrage voor nieuwe pensioentoezeggingen.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2020 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Het fonds monitort de toegepaste ervaringssterfte door middel van analyse van het resultaat op langlevensrisico over meerdere jaren. Daarnaast wordt periodiek de voor de fondspopulatie van toepassing zijnde inkomensklasse herijkt.

In de Prognosetafel zijn de effecten als gevolg van Covid-19 nog niet meegenomen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het fonds heeft dit risico volledig verzekerd.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het fonds heeft dit risico volledig herverzekerd.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om toeslagen te geven op de pensioenrechten en -aanspraken. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Het verzekeringstechnisch risico in het standaardmodel wordt berekend aan de hand van de handreiking van DNB.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij en als individuele belegging.

Dit betreft per 31 december 2021 de volgende posten (percentage ten opzichte van het balanstotaal ultimo 2021 respectievelijk ultimo 2020):

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Nederland	11	16
Verenigde staten	2	-

Tot en met jaarrapport 2020 werd hier vanwege ontbrekende detailinformatie het concentratierisico op beleggingsfondsniveau gepresenteerd. Vanaf dit boekjaar is het mogelijk om de informatie op lookthrough-basis te presenteren.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico vanwege de onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen etc. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur, o.a. aan de hand van de Service Level Agreements. Daarnaast beoordeelt het bestuur jaarlijks de ISAE 3402 type II verklaring van Achmea Pensioenservices N.V. en de ISAE 3402 rapporten van de vermogensbeheerder en fondsmanagers. Vanaf 2018 ontvangt het fonds ook een ISAE 3000 type 2 rapport van Achmea Pensioenservices N.V., dat toeziet op de IT service organisatie. Als de verklaringen daar aanleiding toe geven, stelt het bestuur hier aanvullende vragen over.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

S10 Actief beheer risico

Het fonds heeft gekozen voor passief beheer, tenzij er gegronde redenen zijn om een meerwaarde te verwachten van een actieve oplossing. Voor die delen van de portefeuille waarbij sprake is van actief beheer, wordt voor het aanvullend risico een buffer aangehouden in het standaardmodel (S10). Door het fonds is rekening gehouden met de tracking error voor zakelijke waarden. De hoogte van de buffer wordt hierbij afgeleid van de tracking error.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders en commissieleden

Bestuurs-, commissie- en leden van het Verantwoordingsorgaan (VO) die in dienst zijn van de aangesloten werkgevers ontvangen geen beloning vanuit het fonds. De werkgevers belasten geen kosten door aan het fonds voor de werktijd die deze leden aan het fonds besteden. Zij worden geacht hun lidmaatschap van het bestuur, de commissie dan wel het VO te combineren met hun functie bij de werkgever.

Voor bestuursleden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers, geldt dat ze naar keuze een vergoeding ontvangen voor gemaakte reis- en onkosten of een jaarlijkse vergoeding conform de Wettelijke regeling Onkostenvergoeding Vrijwilligerswerk. Voor commissie- en VO-leden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers geldt dat zij een vergoeding krijgen voor gemaakte reis- en onkosten. De leden van de visitatiecommissie ontvangen voor het uitvoeren van de visitatie een met hen voor de opdracht overeengekomen marktconforme vergoeding.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Lopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft een lopende uitbestedingsovereenkomst met Achmea Pensioenservices N.V. met als einddatum 31 december 2025. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 920.

Het fonds heeft een fiduciair beheerovereenkomst met NNIP voor onbepaalde tijd. De overeenkomst omvat zowel fiduciaire beheers- en adviesdiensten als het beheer van beleggingen. Het fonds kan met onmiddellijke ingang opzeggen. NNIP heeft een opzegtermijn van 6 maanden. De vergoeding is gebaseerd op een vast percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

(Gewijzigde) UFR-methodiek geldend vanaf 1 januari 2022 - stap 2

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur vanaf boekjaar 2021 in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft (1,2% negatief).

Per 1 januari 2021 is de 1e stap verwerkt in de Technische Voorziening.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

8. Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers)

	2021	2020
Premiebijdragen van werkgever, werknemers	9.476	8.358
Koopsom werkgever	-	108
	<u>9.476</u>	<u>8.466</u>

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 38,46% (2020: 31,5% tot 1 juli 2020 en 38,46% vanaf 1 juli) van de pensioengrondslag.

De kostendekkende, (gedempte) toetspremie en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2021	2020
Kostendekkende premie	12.727	10.577
Gedempte toetspremie	6.754	6.149
Feitelijke premie	9.476	8.466

De kostendekkende premie wordt bepaald door met de definitieve gegevens de actuariële premie te bepalen op basis van:

- 1 RTS per 31 december 2020 en
- 1 het Vereist Vermogen per 31 december 2020.

We rapporteren ook de gedempte toetspremie. Deze wordt bepaald door met de definitieve gegevens de actuariële premie te bepalen op basis van:

- 1 het verwacht rendement en
- 1 het Vereist Vermogen van 30 september 2020

Het fonds heeft er namelijk als beleid voor gekozen om op deze grondslagen de feitelijk te betalen premie voor 2021 te bepalen.

De feitelijke geheven en ontvangen premie over 2021 bedraagt € 9.476 en is hoger dan de gedempte toetspremie.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2021	2020
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	10.546	8.746
Opslag voor uitvoeringskosten	578	475
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	1.603	1.356
	<u>12.727</u>	<u>10.577</u>

De samenstelling van de (gedempte) toetspremie is als volgt (x €1.000):

	2021	2020
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	3.326	2.954
Opslag voor uitvoeringskosten	578	475
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	506	449
Bijdrage voorwaardelijke onderdelen	2.344	2.271
	<u>6.754</u>	<u>6.149</u>

9. Beleggingsresultaten

2021	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	2.379	14.761	-42	17.098
Aandelen	-	32.311	-41	32.270
Vastrentende waarden	495	-31.475	-140	-31.120
Overige beleggingen	-2	3.302	-	3.300
Overige opbrengsten / lasten	448	-	-493	-45
	<u>3.320</u>	<u>18.899</u>	<u>-716</u>	<u>21.503</u>
2020	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	1.255	-5.757	-39	-4.541
Aandelen	2.265	25.596	-47	27.814
Vastrentende waarden	600	40.331	-70	40.861
Overige beleggingen	-7	228	-39	182
Overige opbrengsten / lasten	480	-	-433	47
	<u>4.593</u>	<u>60.398</u>	<u>-628</u>	<u>64.363</u>

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder(s) direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 223 uit beheervergoedingen (2020: € 195).

De rechtstreeks door het fonds betaalde overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor fiduciair beheer € 312 (2020: € 286), advieskosten vermogensbeheer € 114 (2020: € 94) en overige kosten € 67 (2020: € 53).

Het aandeel van het fonds in de kosten die door de vermogensbeheerders ten laste van beleggingsfondsen zijn gebracht is onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze bedragen € 747 (2020: € 889)

Transactiekosten hebben betrekking op de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2021 € 487 (2020: € 729).

10. Pensioenuitkeringen

	2021	2020
Ouderdomspensioen	7.353	7.319
Partnerpensioen	1.457	1.384
Arbeidsongeschiktheidspensioen	8	6
Afkopen	4	43
	<u>8.822</u>	<u>8.752</u>

De indexatie van de uitkeringen per 1 januari 2021 zoals vastgesteld door het bestuur is 0,48% (2020: 0,90%).

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 503,24 (2020 € 497,27) per jaar overeenkomstig artikel 66 Pensioenwet.

11. Pensioenuitvoeringskosten

	2021	2020
Administratiekosten	428	405
Accountantskosten	67	61
Adviseurs- en controlekosten m.u.v. accountantskosten	261	207
Kosten toegewezen aan kosten vermogensbeheer*	-34	-34
Overige kosten	102	97
	<u>824</u>	<u>736</u>

* Dit betreft de controle van de beleggingen ten behoeve van de jaarrekening. Deze kosten zijn gerubriceerd onder kosten van vermogensbeheer en dus verwerkt onder beleggingsresultaten.

Specificatie van de accountantskosten begrepen in de controle- en advieskosten, betrekking hebbend op het betreffende boekjaar:

Honoraria onafhankelijke accountant (inclusief 21% btw)

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2021			
Controle van het jaarrapport	67	-	67
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>67</u>	<u>-</u>	<u>67</u>
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2020			
Controle van het jaarrapport	67	-	67
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>67</u>	<u>-</u>	<u>67</u>

Een eventueel verschil tussen deze tabellen en de tabel met pensioenuitvoeringskosten wordt veroorzaakt door overlopende posten uit het voorgaande boekjaar.

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij het fonds zijn uitgevoerd door de externe accountant zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties).

Alle werkzaamheden zijn zowel in 2021 als in 2020 uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het fonds in het boekjaar 2021 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het fonds in het boekjaar 2021 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2021 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst.

12. Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

	2021	2020
Pensioenopbouw	10.271	8.520
Toeslagverlening	14.886	2.955
Rentetoevoeging	-2.187	-1.192
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.790	-8.726
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	29	-18
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	72	136
Wijziging marktrente	-27.008	50.085
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	-9.612
Overige wijzigingen	-1.824	-13
	-14.551	42.135

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

De toeslagverlening op pensioenaanspraken en op pensioenuitkeringen is voorwaardelijk en vindt alleen plaats als de financiële middelen van het fonds dit toelaten. Het bestuur van het fonds beslist elk jaar of er een toeslag wordt verleend. Gestreefd wordt naar een toeslag op de pensioenaanspraken van actieve deelnemers die gelijk is aan de hoogste van:

- a) de ontwikkeling van de CAO-lonen bij de werkgever, of
- b) de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen.

Voor ingegane pensioenen, de premievrije pensioenaanspraken van ex-deelnemers, pensioenaanspraken van deelnemers die premievrijstelling genieten wegens arbeidsongeschiktheid en aanspraken op bijzonder partnerpensioen van ex-partners en een eventueel eigen aanspraak op ouderdomspensioen van ex-partners wordt gestreefd naar een toeslag die gelijk is aan de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen.

Indien in enig jaar de toegekende toeslag voor de actieven of de niet-actieven (in negatieve zin) afwijkt van de voor deze groepen gedefinieerde maatstaf dan wordt het verschil benoemd als toeslagachterstand. Toeslagachterstanden kunnen afhankelijk van de financiële positie van het fonds worden ingehaald.

De voorwaardelijke toeslag wordt gefinancierd uit overrendementen gerealiseerd op de beleggingen van het fonds. De premie bevat geen opslag voor deze toeslag. Voor toekomstige toeslag wordt geen bestemmingsreserve gevormd.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenrechten, pensioenaanspraken en pensioengrondslagen (van arbeidsongeschikten) worden aangepast. Onder het FTK zijn strengere voorwaarden gesteld aan het verhogen van de pensioenaanspraken. Toeslagverlening is alleen toegestaan indien dit toekomstbestendig is. Dat betekent onder meer dat het fonds alleen de pensioenen mag verhogen indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Een volledig toeslag kan pas worden verleend bij een bepaalde streefgrens (in 2021: een beleidsdekkingsgraad van 125,2%). Bij het vaststellen of in enig jaar de middelen toereikend zijn om een toeslag toe te kennen is de beleidsdekkingsgraad dus een belangrijke indicator. Er wordt echter ook gekeken naar toekomstige ontwikkelingen, die direct of indirect van invloed kunnen zijn op de (toekomstige) financiële positie van het fonds.

Per 1 januari 2022 zijn de pensioenrechten van actieve deelnemers en van ingegane en premievrije pensioenen met 3,95% verhoogd. Deze toeslag is in de voorziening pensioenverplichtingen ultimo 2021 verwerkt.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met $-/-0,533\%$ (2020: $-/-0,324\%$). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2020.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

In de voorziening pensioenverplichtingen is een voorziening opgenomen ter dekking van toekomstige excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen in het boekjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Onder toelichting 14 is de wijziging uit hoofde van overdracht van rechten opgenomen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB gepubliceerde actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Vanaf boekjaar 2020 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op Prognosetafel AG2020. Deze Prognosetafel houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

Overige wijzigingen

	2021	2020
Resultaat op sterfte	-2.181	-153
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	512	44
Resultaat op mutaties	-155	96
	<u>-1.824</u>	<u>-13</u>

13. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	2021	2020
Mutatie waarde herverzekeringspolissen	-107	-218

14. Saldo waardeoverdrachten

	2021	2020
Inkomende waardeoverdrachten	-608	-175
Uitgaande waardeoverdrachten	546	27
	<u>-62</u>	<u>-148</u>

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

	2021	2020
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
- toevoeging aan de technische voorzieningen	659	163
- onttrekking aan de technische voorzieningen	-587	-27
	<u>72</u>	<u>136</u>

	2021	2020
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
- overgenomen pensioenverplichting	-51	12
- overgedragen pensioenverplichting	41	-
	<u>-10</u>	<u>12</u>

15. Herverzekeringen

	2021	2020
Premies voor arbeidsongeschiktheidsrisico	312	290
Premies voor overlijdensrisico	293	263
Totaal premies	605	553
Periodieke uitkeringen	-71	-61
Winsttaandeel (contract 2017-2019)	-353	-
Herleving claim m.b.t. voorgaande jaren	-	-34
	<u>181</u>	<u>458</u>

Het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico zijn verzekerd bij Zwitserleven te Amstelveen. Het contract heeft een looptijd tot 31 december 2024. Het betreft een contract voor herverzekering van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico, met winstdeling.

Winstdeling wordt vastgesteld na afloop van een uitlooperperiode van 2 jaar. Arbeidsongeschiktheid wordt namelijk vastgesteld na twee ziektejaren. Na afloop van de uitlooperperiode is dus pas duidelijk welke ziektegevallen aan het eind van de contractperiode hebben geleid tot arbeidsongeschiktheid. Ultimo 2021 liep de uitlooperperiode van het contract 2017-2019 af zodat in 2021 een resultaat ontstond.

16. Overige lasten

	2021	2020
Kleine correcties voorgaande jaren	2	-

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Volgens hoofdstuk 6 van de ABTN wordt jaarlijks, nadat de voorziening pensioenverplichtingen op voldoende peil is gebracht, het resultaat van het fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison heeft de jaarrekening 2021 vastgesteld in de vergadering van 14 juni 2022 en getekend op 21 juni 2022.

Oegstgeest, 21 juni 2022

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison
Het bestuur

H.N. van Gijn
voorzitter

F.W.M. Steeman
secretaris

E. Voskuilen
bestuurslid

E.C. Megchelse
bestuurslid

R.J. Tolk
bestuurslid

H.L. Ewalds
bestuurslid

OVERIGE GEGEVENS

1 STATUTAIRE VERDELING VAN HET RESULTAAT

In de statuten van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison is geen bepaling opgenomen over de wijze waarop het resultaat moet worden verdeeld. De wijze van verdeling van het resultaat is vastgelegd in de ABTN.

2 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Avery Dennison te Oegstgeest is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 785 duizend. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 196 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- 1 toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- 1 het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- 1 de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- 1 het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne-crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amstelveen, 21 juni 2022

Mevrouw drs. J.C.M. Hofmans AAG
Mercer (Nederland) B.V.

3 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

Verklaring over de jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison te Oegstgeest gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 1 de staat van baten en lasten over 2021; en
- 1 de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Het jaarrapport omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarrapport anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- 1 met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- 1 alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- 1 het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- 1 een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 21 juni 2022

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. M. Ferwerda RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- 1 Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- 1 Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- 1 Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- 1 Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- 1 Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

BIJLAGEN

1 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

	2021		2020	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Deelnemers				
Stand vorig boekjaar		421		437
Nieuwe toetredingen	71		35	
Ingang pensioen	-4		-3	
Revalidering	-1		-	
Overlijden	-2		-	
Uitdiensttredingen	-38		-48	
		26		-16
Stand einde boekjaar		447		421
Gewezen deelnemers				
Stand vorig boekjaar		1.076		1.061
Ingang pensioen	-19		-23	
Revalidering	1		-	
Overlijden	-1		-4	
Uitdiensttredingen	38		48	
Waardeoverdrachten	-2		-2	
Afkopen	-		-4	
		17		15
Stand einde boekjaar		1.093		1.076
Pensioentrekkenden				
Stand vorig boekjaar		660		644
Ingang pensioen	23		26	
Overlijden	-38		-31	
Toekenning nabestaandenpensioen	21		26	
Afkoop	-1		-3	
Andere oorzaken	-		-2	
		5		16
Stand einde boekjaar		665		660
		2.205		2.157